

**Program hospodárskeho rozvoja
a sociálneho rozvoja obce Kosihovce
na roky 2023 – 2030**

Obec Kosihovce

ÚVOD	4
1. Strategická, návrhová časť	6
1.1. SWOT analýza, STEEP analýza	7
1.2. Problémová analýza	9
1.3. Stanovenie cieľov	10
1.4. Strategický cieľ	10
1.5. Rozpracovanie rámcových aktivít obce	13
1.5.1 Súhrnný prehľad projektov obce Kosihovce na roky 2023 – 2030	14
1.6. Postup pri implementácii	19
1.7. Systém monitorovania a hodnotenia	19
2. Finančná časť	21
3. Analýzy a zhodnotenie východísk pre rozvoj obce	26
3.1. Širšie územné vzťahy	26
3.1.1. Priemet územno-plánovacích dokumentov	27
3.2. Prírodné pomery	28
3.2.1. Ochrana prírody a krajiny, územný systém ekologickej stability	31
3.2.2. Životné prostredie	34
3.3. História, osídlenie, urbanistický vývoj	35
3.3.1. Historický vývoj obce	35
3.3.2. Kultúrne dedičstvo	37
3.4. Architektúra	38
3.5. Technická infraštruktúra	40
3.5.1. Doprava	40
3.5.2. Vodné hospodárstvo	41
3.5.3. Energetika	41
3.5.4. Telekomunikácie	42
3.6. Sociálna infraštruktúra	42
3.7. Hospodárska základňa	43
3.7.1. Priemyselná výroba	43
3.7.2. Nerastné suroviny a prírodné zdroje	44
3.7.3. Poľnohospodárstvo a pôda	44
3.7.4. Lesné hospodárstvo	45
3.7.5. Rekreácia a cestovný ruch	46
3.8. Ľudský potenciál	47
3.8.1. Obyvateľstvo	47
3.8.2. Kluby, združenia a spolky	50
3.9. Trh práce	50
3.10. Financovanie obce	52
3.11. Ex-post hodnotenie predchádzajúceho dokumentu	53
3.11. Kultúrno-spoločenský život obce	54
ZÁVER	55
Zoznam použitej literatúry	56

Názov:	
PROGRAM HOSPODÁRSKEHO ROZVOJA A SOCIÁLNEHO ROZVOJA OBCE KOSIHOVCE NA ROKY 2023 - 2030	
„AKTUALIZÁCIA“	
Plánovacie obdobie	2023 – 2030
Schvaľovací orgán	<i>zastupiteľstvo obce Kosihovce</i>
Územné vymedzenie	<i>Banskobystrický samosprávny kraj, okres Veľký Krtíš, Obec Kosihovce</i>
Dátum schválenia	12/2023
Dátum schválenia predchádzajúceho dokumentu	14.08.2014 uznesením číslo 3/2014
Koordinátor tvorby aktualizácie PHRSR	<i>Centrum prvého kontaktu pre podnikateľov, J. A. Komenského, Veľký Krtíš</i>
Publikovaný	<i>https://www.kosihovce.sk/</i>
Verzia	1.3

ÚVOD

“PROGRAM HOSPODÁRSKEHO ROZVOJA A SOCIÁLNEHO ROZVOJA OBCE KOSIHOVCE“ (ďalej len PHRSR) bol vypracovaný ako strategický plánovací dokument pre udržateľný rozvoj obce. Je aktualizáciou už pred tým vypracovaného Programu obce na roky 2014 – 2020. Výstupom je komplexný audit rozvojového potenciálu v území zhrnutý formou SWOT analýzy, na základe ktorého je zadaný návrh možností rozvoja obce s využitím dostupných miestnych zdrojov a návrh na konkrétne projekty a programy. Program bol spracovaný metódou interaktívneho plánovania, kde do tvorby a pripomienkovania tohto dokumentu bola zapojená nielen samospráva, ale aj občania, neziskové združenia a podnikatelia. Cieľom PHRSR je navrhnuť takú predstavu o rozvoji obce, ktorá vyjadruje ekonomické a sociálne záujmy jej občanov a zároveň je v súlade s prijatými nadradenými koncepciami vyššej úrovne. Táto stratégia je otvoreným dokumentom a podľa potreby obce bude priebežne aktualizovaná a dopĺňovaná.

Druhá aktualizácia Programu obce Kosihovce bola spracovaná a schválená zastupiteľstvom v roku 2014 s platnosťou do roku 2020. Rok 2021 je rokom zásadných zmien v oblasti podpory regionálneho rozvoja. Začína sa nové programové obdobie v rámci politiky súdržnosti Európskej únie na roky 2021 - 2027. Z tohto dôvodu sa obec Kosihovce rozhodla spracovať aktualizáciu predchádzajúceho programu a zabezpečiť tak podmienky pre ekonomický rozvoj obce, ktorá bude schopná efektívne využívať všetky zdroje - prírodné, kultúrne, finančné aj ľudské. Nový PHRSR je navrhnutý na programovacie obdobie rokov 2021 – 2027 s platnosťou do roku 2030.

Spracovanie rozvojového dokumentu bolo motivované predovšetkým potrebou koncepčného cieľavedomého a transparentného riadenia a rozhodovania v snahe čo najefektívnejšie riešiť problémy a výzvy rozvoja obce. Rozvojový strategický dokument má pre obec veľký význam pre získanie zdrojov zo štátneho rozpočtu a doplnkových zdrojov pre rozvojové projekty obce. Je však dôležité, že využiteľnosť dokumentu nie je obmedzená iba na získanie zdrojov EÚ, pretože strategické plánovanie v sebe obsahuje ciele a priority, ktoré nie je možné riešiť iba s využitím fondov EÚ, ale pre ich realizáciu sú k dispozícii aj iné finančné zdroje – nadácie, štátne dotácie, vlastné zdroje a pod. PHRSR na roky 2021 – 2030 je vypracovaný v súlade so zákonom 539/2008 Z. z. o podpore regionálneho rozvoja v znení neskorších predpisov. Tento zákon ustanovuje ciele a podmienky podpory regionálneho rozvoja, upravuje pôsobnosť orgánov štátnej správy, vyšších územných celkov, obcí a ďalších subjektov územnej spolupráce a podmienky na koordináciu a realizáciu regionálneho rozvoja.

Vypracovanie a následná realizácia návrhov strategického rozvojového dokumentu je zložitý proces, náročný na koordináciu, odborné vedomosti a zabezpečenie množstva väzieb. Pri jeho príprave je nutné zohľadniť množstvo dokumentov, ktoré tvoria určitý strategický alebo legislatívny rámec a majú nadradený charakter.

Ide hlavne o väzby na tieto dokumenty:

- strategické a programové dokumenty SR a EÚ,
- príslušné odvetvové politiky,
- aktuálna legislatíva pre jednotlivé riešené oblasti,
- platná územno-plánovacia dokumentácia rôznych stupňov

Spracovanie PHRSR sa z metodického hľadiska riadilo najmä:

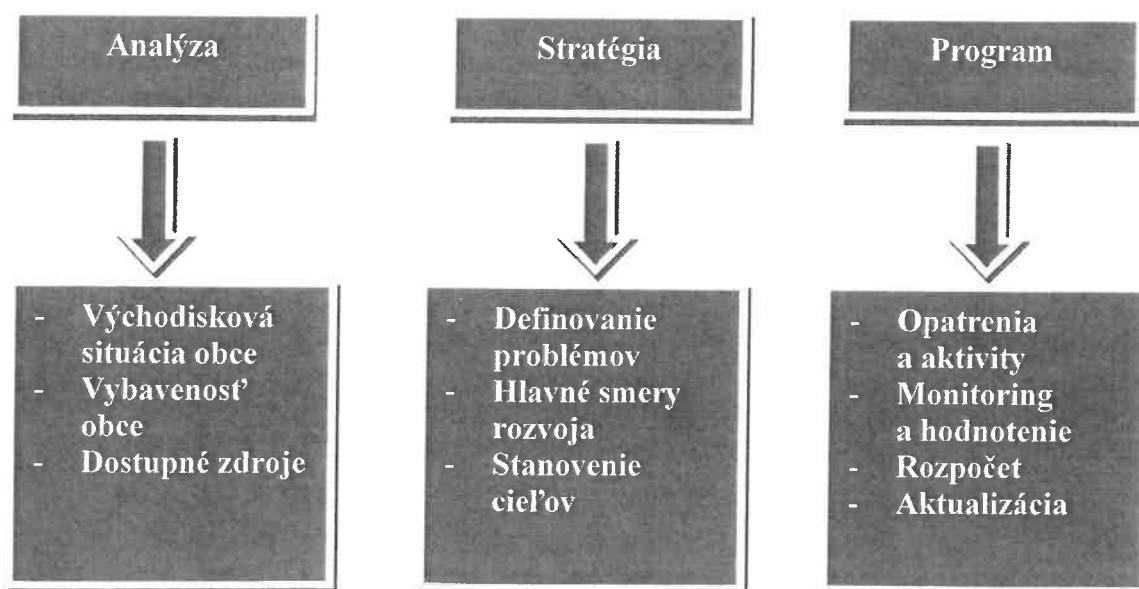
- zákonom č. 539/2008 Z.z. o podpore regionálneho rozvoja v znení neskorších predpisov
- Metodikou inštitucionálneho rámca tvorby verejných stratégií schválenou uznesením vlády SR č.197/2017 a nadradenými programovými dokumentmi
- Metodikou na vypracovanie programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce/obcí/VÚC, verzia 2.0. Bratislava: MDVRR, 2015.
- Metodikou tvorby a implementácie programov hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja regiónov, programov rozvoja obcí a skupín obcí s uplatnením princípov udržateľného smart (inteligentného, rozumného) rozvoja, 2020

Zohľadňuje ciele a priority ustanovené v PHSR Banskobystrického samosprávneho kraja na roky 2022 – 2030.

Pri spracovaní strategického programu boli rešpektované zásady regionálnej politiky vlády Slovenskej republiky a princípy regionálnej politiky Európskej únie zakotvené najmä v nariadení Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 1303/2013 zo 17. decembra 2013, ktorým sa stanovujú spoločné ustanovenia o Európskom fonde regionálneho rozvoja, Európskom sociálnom fonde, Kohéznom fonde, Európskom poľnohospodárskom fonde pre rozvoj vidieka a Európskom námornom a rybárskom fonde. Vypracovaný dokument rešpektuje Partnerskú dohodu Slovenskej republiky na roky 2021 – 2027, ktorá je programovacím dokumentom na čerpanie finančných zdrojov z fondov EÚ (aktuálna verzia k dátumu spracovania dokumentu) a Operačný program Slovensko na programové obdobie, pracovné verzie.

Štruktúru programu rozvoja obce tvorí analytická, strategická, programová, realizačná a finančná časť. Hlavnými zdrojmi informácií pre analytickú časť plánu rozvoja obce sú údaje poskytnuté Krajskou správou Štatistického úradu v Banskej Bystrici – Mestská a obecná štatistika, RegDat a výsledky sčítania obyvateľov z roku 2011, ktoré predstavujú exaktné vstupy. Ďalším významným zdrojom informácií sú údaje zhromaždené riešiteľskou organizáciou počas terénneho prieskumu v obci, údaje z odbornej literatúry a údaje poskytnuté predstaviteľmi obce.

Dôležitým prvkom strategického plánovania je zapojenie verejnosti – občanov, neziskových organizácií, škôl, podnikateľov. Tento aspekt bol pri spracovaní dokumentu plne rešpektovaný. Tiež bol ex-post zhodnotený predchádzajúci Program rozvoja obce na obdobie rokov 2007 – 2020. Prehľad zrealizovaných projektov sa nachádza v samostatnej tabuľke.

Socio-ekonomický profil okresu Veľký Krtíš, spracovaný Banskobystrickým samosprávnym krajom k 11/2020,

link na dokument: <https://www.bbsk.sk/Portals/0/Users/052/64/564/Socio-ekonomick%C3%BD%20profil%20okresu%20Ve%C4%BEk%C3%BD%20Krt%C3%AD%C5%A1.pdf>:

- Socio-ekonomická situácia v okrese je nepriaznivá
- Obyvateľstvo okresu je koncentrované v mestách Veľký Krtíš a Modrý Kameň a v ich okolí.
- Dopravná dostupnosť je slabšia. Problémom je aj zlý stav cestnej siete.
- 31 % územia tvoria lesy, 62 % poľnohospodárska pôda.
- V minulosti významné náleziská hnedého uhlia.
- Okres má potenciál pre ďalší rozvoj priemyslu s využitím vlastného ľudského aj materiálového kapitálu.
- Cestovný ruch je menej rozvinutý. Bohatý výskyt termálnych prameňov v okrese.

Zhrnutie socio-ekonomického profilu okresu Veľký Krtíš:

- Doprava - Cestnú sieť v okrese Veľký Krtíš tvorí 44,338 km ciest I. triedy, na ktorých sa nachádza 19 mostov; 94,285 km ciest II. triedy so 49 mostami a 231,627 km ciest III. triedy s počtom mostov 74. Hustota cestnej siete je 0,437 km/km². Z hlavnej prehliadky ciest v roku 2020 vyplýva, že v nevyhovujúcom alebo havarijnom stave je 52 % ciest, čo predstavuje zlepšenie oproti roku 2019.
- Sociálne služby - V zariadeniach sociálnych služieb je k dispozícii 304 miest pobytovou formou a 190 miest ambulatnou formou. Z hľadiska druhu poskytovaných služieb, najvyššie zastúpenie majú opatrovateľské služby, ktoré poskytuje 26 poskytovateľov.
- Vzdelávanie - V okrese sa nachádza 37 materských škôl, 14 základných škôl, 3 stredné odborné školy a 1 gymnázium. V šk. roku 2019/2020 navštevovalo celkovo materské školy 971 detí, základné školy 2 807 žiakov a stredné školy spolu 874 študentov. Počty žiakov na materských a základných školách vzrástli oproti školskému roku 2015/2016. Stredné školy však zaznamenali za toto obdobie pokles počtu žiakov.
- Kultúra - Na území okresu sa nachádza podľa Štatistického úradu SR 37 verejných knižníc, 3 múzeá a 1 stále kino. Spomedzi všetkých okresov kraja sídli v okrese Veľký Krtíš najvyšší počet verejných knižníc.
- Zdravotníctvo - Najväčším prevádzkovateľom zdravotnej starostlivosti v okrese je Všeobecná nemocnica s poliklinikou, n.o. Veľký Krtíš, v ktorej sa nachádza 14 ambulancií a poskytuje 122 lôžok.

1. Strategická, návrhová časť

Globálny cieľ je rámcovou predstavou o tom, ako by mala obec v budúcnosti vyzeráť, aké miesto chce Kosihovce zaujať v rámci regiónu. Globálny cieľ má vyjadrovať nie len želanú, ale zároveň aj možnú predstavu o budúcnosti obce a jednotlivé ciele Programu hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce majú smerovať k jej naplneniu.

Stratégia obce Kosihovce je prezentovaná strategickým rozvojovým cieľom, ktorý obsahuje 3 špecifické ciele rozdelené na opatrenia a aktivity. Aktivity definujú konkrétne oblasti rozvoja, na ktoré sa bude obec v budúcnosti zameriavať (konkrétne projekty).

Tvorcovia Programu rozvoja obce Kosihovce si vytvorili nasledovnú víziu na obdobie rokov 2023 – 2030.

Obec Kosihovce je obec, ktorá dokázala vytvoriť priaznivé podmienky pre život svojich obyvateľov.

Ľudia sú so životom v obci spokojní, majú prácu, našli uplatnenie v živote a obec im prostredníctvom vybudovanej a zrekonštruovanej infraštruktúry ponúka všestranné vyžitie.

Obyvatelia sú hrdí na svoju obec a aktívne sa zapájajú do rozvojových aktivít v partnerskej spolupráci s vedením obce aj s okolitými obcami mikroregiónu.

1.1. SWOT analýza, STEEP analýza

VŠEOBECNÁ ANALÝZA

Silné stránky	Slabé stránky
<ul style="list-style-type: none"> - veľmi dobré podmienky na rozvoj poľnohospodárstva, rozvoj vinohradníctva - prírodný potenciál pre rozvoj cestovného ruchu a vidieckej turistiky, turistické chodníky - ponuka pomerne lacnej pracovnej sily prevažne v robotníckych profesiách - krásna prírodná scenéria – prírodná pamiatka Kamenný vrch - dvojjazyčnosť obyvateľov 	<ul style="list-style-type: none"> - rómska osada - zlá dostupnosť územia - nevyhovujúci stav miestnych komunikácií - počet pracovných príležitostí nepokrýva kapacity ekonomicky aktívnych obyvateľov - chýba v obci kanalizácia a vodovod - nedostatočné autobusové spojenie do okresného mesta - zvyšujúca sa migrácia obyvateľov vzdelaných a v produktívnom veku - zhoršujúca sa veková skladba obyvateľstva (narastá podiel prestárlych občanov) - vysoká miera nezamestnanosti - strata pracovných návykov u dlhodobo nezamestnaných - nízka schopnosť čerpať štrukturálne fondy EÚ (malá obec s nízkym rozpočtom) - u dlhodobo nezamestnaných je vysoký podiel ľudí bez vzdelania, príp. so základným vzdelaním a vyučením - slabý marketing územia - územná a projektová nepripravenosť (chýba územný plán a PD) - slabá spolupráca kľúčových hráčov v regióne - neefektívna sociálna politika štátu

Príležitosti	Ohrozenia
<ul style="list-style-type: none"> - možnosť rozvoja tradičných a netradičných foriem poľnohospodárstva - možnosť vytvorenia produkčnej zóny (poľnohospodársky inkubátor) - využitie územia pre rozvoj vidieckej turistiky a agroturistiky, s tým súvisiaci rozvoj vidieka, vytvorenie vínnej cesty - zlepšenie spolupráce vnútri regiónu - spolupráca s BBSK - voľná pracovná sila - partnerstvá existujúce a tvoriace sa (mikroregión) - možnosti samosprávy (informácie, kompetencie) - nadviazanie na úspešné projekty v regióne aj mimo neho - vypracovanie UPD a rozvojových dokumentov 	<ul style="list-style-type: none"> - nedostatok financií - nezáujem o malé a stredné podnikanie - nesolventnosť obyvateľstva na vidieku - daňové zaťaženie, tvorba rozpočtu - konzervatívnosť obyvateľstva - odchod mladých a vzdelaných ľudí z obce - nízka informovanosť na vidieku - informačná izolácia obce - nevysporiadané vlastnícke vzťahy - nejasné podmienky a meniace sa pravidlá v programoch EÚ - administratívna náročnosť prípravy a realizácie projektov - nepružná legislatíva, absencia zákonov - zvyšovanie administratívnej záťaže vo verejnej správe

STEEP analýza

Okrem SWOT analýzy, ktorá hodnotí vonkajšie a vnútorné faktory, príležitosti a ohrozenia a na ich základe formuluje hlavné disparity a faktory rozvoja, sa v praxi používa aj STEEP analýza. Táto metóda hodnotí iba existujúce externé faktory dotýkajúcich sa relevantných oblastí vo vzťahu ku konkrétnemu územiu. Externé faktory boli rozdelené do piatich oblastí: sociálne, technologické, ekonomické, ekologické a politické faktory. Analyzované boli verejne dostupné dáta vo všetkých piatich oblastiach a následne boli spracované do nasledovnej tabuľky:

Sociálne	Technologické	Ekonomické	Ekologické	Politické
Starnutie populácie	Komunikačné možnosti medzi ľuďmi a inštitúciami sa menia, rozvíja sa spolupráca na diaľku	COVID 19 – ekonomické dopady	Zmena klímy - celkové oteplenie, extrémne zrážky, veterné smršte, extrémne teplé letné obdobia	Vývoj v oblasti legislatívy, možných štátnych zásahov, politických a súdnych rozhodnutí a pod.
Migrácia obyvateľov za prácou a štúdiom do veľkých miest a zahraničia	Technológia využívaná na intenzívnu prácu z domu	Finančné zdroje rozpočtu (napr. dane)	Odpadové hospodárstvo - environmentálne povedomie občanov narastá	Vývoj v oblasti verejných politik a štátnej politiky
COVID 19 – zmena života – uzatváranie sa do seba, izolovaný život v rodinách	Využívanie technológie deťmi na úkor pohybu a sociálnych kontaktov	Zvýšenie príjmov ekonomicky aktívneho obyvateľstva	Podpora ochrany ŽP zo strany EÚ, štátu, samosprávy	Legislatíva EÚ a jej vývoj, štrukturálne fondy na roky 2021 - 2027
Zmeny správania obyvateľstva, zmeny postojov k životu	Technika umožňuje nové spôsoby vzdelávania	Investície do infraštruktúry	Udržiateľnosť ŽP	Zmena vlády ako výsledok volieb na život v obci

Rýchle tempo, stresu	životné veľa	a školení online			
		Sociálne siete – nový spôsob komunikácie a práce	Príchod nových podnikateľov do obce	Posúdenie možných environmentálnych rizík	Zmena obecného zastupiteľstva ako výsledok komunálnych volieb

Zdroj: vlastné spracovanie

1.2. Problémová analýza

Zástupcovia obce Kosihovce v spolupráci s realizačným tímom počas tvorby dokumentu identifikovali nasledovné problémy ako kľúčové pre riešenie v období najbližších 7 rokov:

- **nedobudovaná technická infraštruktúra a potreba rekonštrukcie existujúcej technickej infraštruktúry** (kanalizácia a ČOV, miestne komunikácie, spevnené plochy a chodníky v obci, rekonštrukcia budov v majetku obce, verejná zeleň a verejné priestranstvá, odpadové hospodárstvo.....)
- **rozvoj občianskej infraštruktúry** (cyklotrasa, výstavba nájomných a sociálnych bytov, ubytovacie kapacity, sociálna starostlivosť...)
- **rozvoj ľudských zdrojov** (vzdelávanie a informovanosť občanov, riešenie rómskej otázky...)

Za najväznejšie následky týchto problémov sa považuje:

- zhoršujúca sa kvalita života občanov obce v dôsledku chýbajúcej infraštruktúry,
- zlá sociálna situácia vyplývajúca z vysokej miery nezamestnanosti,
- migrácia mladých ľudí za prácou dočasne alebo natrvalo mimo obce aj do zahraničia

Príčinami tohto stavu sú:

- nedostatok pracovných príležitostí priamo v obci a v regióne,
- nízka úroveň využitia ponúkaných možností a daností obce,
- nedostatok finančných prostriedkov,
- nevyhovujúca legislatíva,
- prehlbovanie regionálnych rozdielov.

Kľúčové disparity:

- migrácia obyvateľstva a celkové starnutie obyvateľstva (pokles podielu obyvateľstva v predproduktívnom a produktívnom veku, nárast obyvateľstva v poproduktívnom veku)
- nedostatok pracovných príležitostí v obci a v regióne
- nedostatočné využívanie možností na rozvoj cestovného ruchu v obci

Hlavné faktory rozvoja:

- geografická poloha obce a štátna cesta I/75 prechádzajúca okrajom obce
- prírodný potenciál, rast záujmu o obnoviteľné zdroje energie
- miestna samospráva a jej ekonomický potenciál
- ekologický systém hospodárenia a výroba ekologických potravín
- turistika a jej možnosti na rozvoj cestovného ruchu, vína cesta, cyklistika

Budúci vývoj obce závisí predovšetkým od aktívneho prístupu samosprávy k riešeniu problémov a navrhovaniu stratégie rozvoja. Samospráva urobí všetko preto, aby ich rozvojové plány uspeli a obec sa sústredila najmä na elimináciu kľúčových disparít, ako aj na využitie najvýznamnejších

faktorov rozvoja. Do budúcnosti predpokladáme pri správnom využití tohto potenciálu občianskej a technickej infraštruktúry, rozvoj služieb, rozvoj podnikania a nové pracovné miesta v obci.

1.3. Stanovenie cieľov

Obec Kosihovce so svojim územím a obyvateľstvom v rámci regiónu vytvára priestor, ktorý má nezastupiteľný spoločenský, prírodný, ekologický a hospodársky význam. Program je založený na uvedení si historických tradícií súčasných hodnôt, jedinečných daností s predpokladom v úspešnosť budúceho rozvoja.

Zmyslom tvorby predloženej stratégie je vytvoriť východiskové podmienky k aktivizovaniu obyvateľov a samosprávy k tomu, aby sa vlastnými silami snažili o zvýšenie kvality života na základe harmonického rozvoja daností obce. Formulovanie stratégie obce vychádza z analýzy jej hlavných problémov, zisťovania ich príčin a hľadania riešení na základe analýzy potenciálnych možností pre rozvoj, ako aj stanovených predpokladov a podmienok reálnosti splnenia definovaných cieľov. Stratégia je stanovená strategickými cieľmi. Strategické ciele predstavujú pohľad do budúcnosti na najbližších 7 rokov. **Je potrebné počítať s jeho pravidelnou 2 – 3 ročnou aktualizáciou.**

Program rozvoja obce vytvára spoločnú stratégiu samosprávy, partnerov a obyvateľov s cieľom riešenia problémov obce. Na báze rozvoja obce možno:

- vytvoriť platformu partnerstiev,
- formulovať stratégiu rozvoja, jej krátkodobé a dlhodobé ciele,
- ich zabezpečenie formou konkrétnych prostriedkov,
- zabezpečiť kvalitné riadenie procesu rozvoja.

Hlavný cieľ obce je definovaný špecifickými cieľmi a je základným východiskom, ktorý deklaruje:

- na akej úrovni je obec v súčasnosti,
- kde by realizácia špecifických cieľov v danom časovom horizonte mala dospieť,
- aké opatrenia si stanovuje,
- na ktoré problémové okruhy je stratégia zameraná,
- ako ich chce dosiahnuť.

Realizácia stratégie formulovaná strategickými cieľmi je naplňovaná konkrétnymi projektmi. Hospodársky a sociálny rozvoj je závislý od riešenia všetkých súvislostí a nadväzností s využitím všetkých výhod územia. Preto jednotlivé projekty musia zabezpečovať rozvoj v rôznych oblastiach činností.

1.4. Strategický cieľ

Pri strategickom plánovaní platí zásada: ciele musia mať zmysel, výsledky musia byť merateľné a opatrenia pre realizáciu musia byť splniteľné.

Na základe analýzy problémov v obci Kosihovce bol stanovený nasledovný **strategický cieľ**:

Zabezpečiť trvalo udržateľný rozvoj obce Kosihovce, ktorý bude zameraný na zlepšenie ekonomických a sociálnych podmienok života v obci.

Prioritné oblasti rozvoja:

- Infraštruktúra a životné prostredie

- Udržateľná ekonomika a zamestnanosť v obci
- Kvalitné a dostupné verejné služby

Pre dosiahnutie tohto strategického cieľa si zástupcovia obce stanovili nasledovné **tri základné špecifické ciele**:

- zabezpečiť komplexný rozvoj obce Kosihovce,
- využiť historický, kultúrny, ľudský a prírodný potenciál pre lepší život občanov a trvalo udržateľný rozvoj obce,
- zvýšenie kvality verejných služieb vo verejnej správe, školstve, sociálnej starostlivosti, kultúre, športe a bývaní

Prehľadná tabuľka cieľov a opatrení rozdelená podľa prioritných oblastí

Vízia:					
„Obec Kosihovce je obec, ktorá dokázala vytvoriť priaznivé podmienky pre život svojich obyvateľov.					
Ľudia sú so životom v obci spokojní, majú prácu, našli uplatnenie v živote a obec im prostredníctvom vybudovanej a zrekonštruovanej infraštruktúry ponúka všestranné využitie.					
Obyvatelia sú hrdí na svoju obec a aktívne sa zapájajú do rozvojových aktivít v partnerskej spolupráci s vedením obce aj s okolitými obcami mikroregiónu“					
Strategický cieľ:					
Zabezpečiť trvalo udržateľný rozvoj obce Kosihovce, ktorý bude zameraný na zlepšenie ekonomických a sociálnych podmienok života v obci.					
Prioritná oblasť rozvoja Infraštruktúra a životné prostredie		Prioritná oblasť rozvoja Udržateľná ekonomika a zamestnanosť v obci		Prioritná oblasť rozvoja Kvalitné a dostupné verejné služby	
Špecifický cieľ 1 dobudovanie chýbajúcej a rekonštrukcia existujúcej infraštruktúry s ohľadom na ochranu životného prostredia		Špecifický cieľ 2 využitie daností obce, rozvoj podnikania		Špecifický cieľ 3 zvýšenie kvality verejných služieb vo verejnej správe, školstve, sociálnej starostlivosti, kultúre, športe a bývaní	
Opatrenie 1.1	Opatrenie 1.2	Opatrenie 2.1	Opatrenie 2.2	Opatrenie 3.1	Opatrenie 3.2
Opatrenie 1.3				Opatrenie 3.3	
Opatrenie 1.1 Dobudovanie chýbajúcej miestnej infraštruktúry vrátane projektovej prípravy a rekonštrukcia existujúcej					
Opatrenie 1.2 Zníženie energetickej náročnosti budov v majetku obce a ich rekonštrukcia, využívanie obnoviteľných zdrojov energií					
Opatrenie 1.3 Zvýšenie kvality a efektívnosti odpadového hospodárstva					
Opatrenie 2.1 Vytvorenie podmienok pre rozvoj služieb zameraných najmä na oblasť využitia daností obce					
Opatrenie 2.2 Podpora ekologického systému hospodárenia					
Opatrenie 3.1 Podpora poskytovania elektronických služieb v obci					
Opatrenie 3.2 Budovanie voľnočasovej a sociálnej infraštruktúry, zabezpečenie starostlivosti o seniorov a zdravotne ťažko postihnutých, rozvoj bývania, riešenie rómskej problematiky					
Opatrenie 3.3 Rozvoj vzdelávania, environmentálne vzdelávanie, podujatia					

Prostredníctvom jednotlivých opatrení sa bude obec snažiť naplniť strategický cieľ a víziu integrovaním smart prístupov spracovaním adresných cieľov na podporu rozvoja obce prostredníctvom kapitalizácie rozvojového potenciálu. Obec sa bude snažiť sústrediť pozornosť na maximálne využitie rozvojového potenciálu. Počas 7 ročného plánovacieho obdobia bude uplatňovať integrovaný prístup, kedy spojí infraštruktúrne riešenia s inováciami využívajúcimi najnovšie poznatky pre zabezpečenie kvality života obyvateľov. Smart znamená správať sa rozumne a efektívne a udržateľne využívať svoje zdroje.

Programová časť PHRSR pozostáva z definície a popisu pripravovaných opatrení a aktivít, ktoré budú slúžiť ako podklad pre realizačnú a finančnú časť rozvojovej stratégie na obdobie rokov 2023 až 2030. V nasledujúcich tabuľkách sa nachádzajú zoznamy konkrétnych aktivít prislúchajúcich k jednotlivým opatreniam, pričom farebné odlíšenie predstavuje príslušnosť opatrení a aktivít k cieľom definovaným v strategickej časti.

PHRSR obce obsahuje nasledovné časti:

- analytickú časť (pozostáva zo situačnej analýzy)
- rozvojová stratégia (pozostáva z formulovania vízie, analýzy SWOT a STEEP, strategických a špecifických cieľov a opatrení)
- programovú a realizačnú časť (pozostáva z akčného plánu s časovým harmonogramom a návrhom finančného zabezpečenia)
- finančnú časť (finančné zabezpečenie jednotlivých opatrení a aktivít, inštitucionálnej a organizačnej stránky realizácie PHRSR)

Akčný plán je podkladom k územnému priemetu jednotlivých konkrétnych projektových zámerov. Je to časť realizačná, ktorá pretvorí ciele a opatrenia na konkrétne výstupy investičného a neinvestičného charakteru. Je to krátkodobý plán (najlepšie na obdobie jedného roka), ktorý definuje prvé kroky pri plnení programu s ohľadom na jej momentálne finančné, personálne a technické kapacity a naliehavosť navrhnutých aktivít. Ide preto o akýsi doplnok k PHRSR, ktorý je potrebné každoročne aktualizovať. Jeho plnenie by mal zabezpečovať koordinačný tím, prípadne vytvorené pracovné skupiny.

Akčný plán by mal obsahovať:

- zoznam najdôležitejších aktivít a projektov na najbližší rok, ich opis a odhad ich reálnych vyčísliteľných prínosov (napr. tvorba pracovných miest)
- harmonogram krokov, ktoré je potrebné podniknúť na realizáciu naplánovaných aktivít a projektov
- určenie realizačného tímu ku každej aktivite a projektu
- predpokladané zdroje financovania (vlastné a vonkajšie)
- pri aktualizovaných akčných plánoch je potrebné ešte doplniť hodnotenie plnenia úloh obsiahnutých v predchádzajúcom akčnom pláne, stav naplánovaných projektov, pokrok, ktorý obec pri plnení PHSR dosiahla v uplynulom roku
- aktualizáciu faktov v situačnej analýze a analýze SWOT (ak sa medzičasom zmenili východiskové podmienky).

1.5 Rozpracovanie rámcových aktivít obce

Rámcové aktivity obce na obdobie 2023-2030 popisujú jednotlivé navrhované opatrenia. V popise je uvedené obdobie, zdroje financovania, hlavný ukazovateľ výsledku a priorita zámeru. Reálnosť splnenia cieľov vychádza z rozpočtového auditu obce, jej možnosti financovania, resp. spolufinancovania jednotlivých projektov. Ďalej je významne ovplyvnená časovým rámcom programovacieho obdobia, harmonogramom vyhlasovania jednotlivých výziev v rámci Operačného programu Slovensko a pod. Je rámcovým prehľadom plánovaných opatrení obce Kosihovce na celé programovacie obdobie. **Odporúčame po schválení všetkých programových dokumentov, aby obec zabezpečila vypracovanie akčného plánu na najbližšie obdobie, ktoré bude zároveň v súlade aj s vypracovanou projektovou dokumentáciou v prípade investičných aktivít. Rámcové aktivity budú rozpracované do štádia projektového zámeru.**

Prehľadná tabuľka opatrení a aktivít rozdelená podľa prioritných oblastí

Opatrenie	Aktivita
Opatrenie 1.1 Dobudovanie chýbajúcej miestnej infraštruktúry vrátane projektovej prípravy a rekonštrukcia existujúcej	1.1.1 Predprojektová príprava
	1.1.2 Vybudovanie chýbajúcej infraštruktúry (kanalizácia, ČOV, výstavba nových objektov, rekonštrukcia existujúcich objektov, rekonštrukcia existujúcej infraštruktúry....)
	1.1.3 Rekonštrukcia a výstavba miestnych komunikácií a chodníkov
	1.1.4 Úprava verejných priestranstiev, vytvorenie oddychových zón a verejnej zelene
Opatrenie 1.2 Zníženie energetickej náročnosti budov v majetku obce a ich rekonštrukcia, využívanie obnoviteľných zdrojov energií	1.2.1 Zateplenie obecných objektov
	1.2.2 Energetická prestavba objektov, budovanie obnoviteľných zdrojov energií
Opatrenie 1.3 Zvýšenie kvality a efektívnosti odpadového hospodárstva	1.3.1 Likvidácia čiernych skládok
	1.3.2 Riešenie problematiky odpadového hospodárstva
Opatrenie 2.1 Vytvorenie podmienok pre rozvoj služieb zameraných najmä na oblasť využitia daností obce	2.1.1 Využívanie tradícií a pôvodným remesiel
	2.1.2 Vybudovanie cyklotrasy
	2.1.3 Podpora ubytovacích kapacít v obci
	2.1.4 Podpora cestovného ruchu – marketingové aktivity
	2.1.5 Podpora rozvoja služieb v obci
Opatrenie 2.2 Podpora ekologického systému hospodárenia	2.3.1 Podpora malých, mladých a rodinných farmárov
	2.3.2 Rozvoj spracovania miestnych produktov, miestna výroba
	2.3.3 Rozvoj regionálneho značenia produktov
Opatrenie 3.1 Podpora poskytovania elektronických služieb v obci	3.1.1 Vzdelávanie pre komunikáciu, osobitne s využitím IT pre samosprávu
	3.1.2 Podpora digitalizácie verejných dokumentov
	3.1.3 Podpora virtualizácie služieb verejnej správy
Opatrenie 3.2 Budovanie voľnočasovej a sociálnej infraštruktúry, zabezpečenie starostlivosti o seniorov a zdravotne ťažko postihnutých, rozvoj bývania	3.2.1 Riešenie bytovej politiky v obci
	3.2.2 Poskytovanie opatrovateľskej služby, terénnej služby, osobnej dopravy...
	3.2.3 Budovanie a rekonštrukcia športovej infraštruktúry pre deti a dospelých

Opatrenie 3.3 Rozvoj vzdelávania, environmentálne vzdelávanie, podujatia	3.3.1 Modernizácia školskej infraštruktúry a vybavenia
	3.3.2 Rekvalifikačné kurzy pre nezamestnaných
	3.3.3 Environmentálne vzdelávanie – separovaný zber odpadu, ochrana životného prostredia
	3.3.2 Organizovanie kultúrnych a športových podujatí a udržanie tradícií

Pri príprave akčného plánu musia byť zodpovedané nasledovné otázky:

- **ČO** – výber jednotlivých krokov

Rozhodnutie o konkrétnych krokoch (aktivitách, projektoch), ktoré je potrebné realizovať so zameraním na stanovené priority

- **KTO** – stanovenie osobnej alebo inštitucionálnej zodpovednosti

Za každý projekt musí niekto (osoba alebo inštitúcia) prevziať osobnú zodpovednosť. Projekty, za ktoré nebude nikto zodpovedný sa nebudú realizovať.

- **KDE** – určenie miesta realizácie

Výber najvhodnejšieho miesta, kde sa projekt bude fyzicky realizovať.

- **KEDY** – určenie času realizácie

Každý projekt treba naplánovať v reálnom čase, a to nie len termínom realizácie, ale aj potrebného časového rozpätia na realizáciu. Všetky projekty nie je možné realizovať naraz, niektoré musia predchádzať a niektoré budú doplnené počas realizácie.

- **KOLKO** – stanovenie náklad

1.5.1 Súhrnný prehľad projektov obce Kosihovce na roky 2023 – 2030

Rámcové aktivity obce Kosihovce na roky 2023-2030

P.č.	Opatrenia	Čas implementácie	Indikátory monitoringu	Predpokladaný objem – v EUR	Zdroj pokrytia
1.	Projektová príprava investičných akcií	2023 - 2030	Ochrana životného prostredia, Zlepšenie životných podmienok obyvateľov obce, Zvýšenie atraktivity obce	50 000,00	rozpočet obce, štátne dotácie, EU
2.	Výstavba kanalizácie a ČOV v obci	2023 - 2030	Ochrana životného prostredia, Zlepšenie životných podmienok obyvateľov obce, Zvýšenie atraktivity obce	*	rozpočet obce, štátne dotácie, EU
3.	Rekonštrukcia miestnych komunikácií a chodníkov v obci, vybudovanie nových chodníkov a rígelov v obci	2023 - 2030	Zlepšenie životných podmienok obyvateľov obce, Zvýšenie atraktivity obce	*	rozpočet obce, štátne dotácie, EU
4.	Obnova a rekonštrukcia budov v majetku obce, zníženie energetickej náročnosti, využívanie obnoviteľných zdrojov energií	2023 - 2030	Ochrana životného prostredia, Zlepšenie životných podmienok obyvateľov obce, zlepšenie služieb poskytovaných obyvateľom, Zvýšenie atraktivity obce	*	rozpočet obce, štátne dotácie, EU
5.	Výstavba nájomných a sociálnych bytov, riešenie otázok bývania mladých ľudí	2023 - 2030	Zlepšenie životných podmienok obyvateľov obce, zlepšenie služieb poskytovaných obyvateľom	*	rozpočet obce, štátne dotácie, EU
6.	Zabezpečenie starostlivosti o starších občanov, dôchodcov a invalidných dôchodcov	2023 - 2030	Zlepšenie životných podmienok obyvateľov obce, zlepšenie služieb poskytovaných obyvateľom	*	rozpočet obce, štátne dotácie, EU
7.	Rozvoj cestovného ruchu v obci – turistika, vína cesta, cyklotrasa	2023 - 2030	Ochrana životného prostredia, Zlepšenie životných podmienok obyvateľov obce, Zlepšenie služieb poskytovaných obyvateľom, Zlepšenie služieb poskytovaných v oblasti CR	*	rozpočet obce, štátne dotácie, EU

PROGRAM HOSPODÁRSKEHO ROZVOJA A SOCIÁLNEHO ROZVOJA OBCE KOSHOVCE NA ROKY 2023 - 2030

8.	Úprava verejných priestranstiev v obci, vytvorenie oddychových zón a verejnej zelene, komplexná rekonštrukcia parku	2023 - 2030	Ochrana životného prostredia, Zlepšenie životných podmienok obyvateľov obce, Zlepšenie služieb poskytovaných obyvateľom	*	rozpočet obce, štátne dotácie, EU
9.	Riešenie problematiky odpadového hospodárstva v obci – vybudovanie zberného dvora, kompostoviska, likvidácia čiernych skládok.....	2023 - 2030	Ochrana životného prostredia, Zlepšenie služieb poskytovaných obyvateľom	*	rozpočet obce, štátne dotácie, EU
10.	Riešenie rómskej otázky v obci (rekvalifikačné kurzy, komunitné centrum, sociálne poradenstvo....)	2023 - 2030	Zlepšenie životných podmienok obyvateľov obce, Zlepšenie služieb poskytovaných obyvateľom	*	rozpočet obce, štátne dotácie, EU
11.	Podpora ubytovania na súkromí, rozšírenie ubytovacích kapacít v obci	2023 - 2030	Zvýšenie atraktivity obce, Zlepšenie služieb poskytovaných v oblasti CR	*	rozpočet obce, štátne dotácie, EU
12.	Využitie tradícií a pôvodných remesiel, zriadiť v obci tzv. ľudový dom s možnosťou prezentácie typických remesiel a jedál	2023 - 2030	Zvýšenie atraktivity obce, Zlepšenie služieb poskytovaných obyvateľom	*	rozpočet obce, štátne dotácie, EU
13.	Regulácia miestneho potoka v rómskej osade a v obci za mlynom po posledný most	2023 - 2030	Zlepšenie životných podmienok obyvateľov obce, Zlepšenie služieb poskytovaných obyvateľom	*	rozpočet obce, štátne dotácie, EU
14.	Rekonštrukcia a dobudovanie športovej infraštruktúry, modernizácia školskej infraštruktúry	2023 - 2030	Zvýšenie atraktivity obce, Zlepšenie služieb poskytovaných obyvateľom	*	rozpočet obce, štátne dotácie, EU
15.	Rozvoj ľudských zdrojov – rekvalifikačné kurzy v oblasti PC, jazykov, cestovného ruchu, rekvalifikácie nezamestnaných pre potreby konkrétnych spoločností	2023 - 2030	Zlepšenie služieb poskytovaných obyvateľom	150 000,00	rozpočet obce, štátne dotácie, EU

PROGRAM HOSPODÁRSKEHO ROZVOJA A SOCIÁLNEHO ROZVOJA OBCE KOSIHOVCE NA ROKY 2023 - 2030

16.	Environmentálne vzdelávanie – separovaný zber odpadu, ochrana životného prostredia	2023 - 2030	Zvýšenie atraktivity obce, Zlepšenie služieb poskytovaných obyvateľom	80 000,00	rozpočet obce, štátne dotácie, EU
17.	Podpora podnikateľského prostredia priaznivého pre inovácie	2023 - 2030	Tvorba nových pracovných miest	*	rozpočet obce, štátne dotácie, EU
18.	Aktivity smerované na udržanie mladých a vzdelaných ľudí v obci	2023 - 2030	Tvorba nových pracovných miest	*	rozpočet obce, štátne dotácie, EU
19.	Podpora regionálneho značenia produktov a služieb	2023 - 2030	Tvorba nových pracovných miest, Zvýšenie atraktivity obce	50 000,00	rozpočet obce, štátne dotácie, EU, súkromné zdroje
20.	Podpora rozvoja cestovného ruchu v obci, marketingové aktivity, rozvoj ubytovania na súkromí	2023 - 2030	Tvorba nových pracovných miest, Zlepšenie životných podmienok obyvateľov obce, Zvýšenie atraktivity obce, Zlepšenie služieb poskytovaných v oblasti CR	200 000,00	rozpočet obce, štátne dotácie, EU, súkromné zdroje
21.	Rozvoj partnerstiev obcí (cezhraničná spolupráca, Program Európa pre občanov)	2023 - 2030	Zlepšenie životných podmienok obyvateľov obce, Zvýšenie atraktivity obce	*	rozpočet obce, štátne dotácie, EU, EACEA
22.	Realizácia kultúrno-spoločenských aktivít a športových podujatí (napr. deň obce...)	2023 - 2030	Zlepšenie životných podmienok obyvateľov obce, Zvýšenie atraktivity obce	30 000,00	rozpočet obce, štátne dotácie, EU
23.	Realizácia projektov spolupráce s podnikateľmi (LEADER – MAS)	2023 - 2030	Tvorba nových pracovných miest, Zlepšenie životných podmienok obyvateľov obce, Zvýšenie atraktivity obce	*	rozpočet obce, štátne dotácie, EU

PROGRAM HOSPODÁRSKEHO ROZVOJA A SOCIÁLNEHO ROZVOJA OBCE KOSIHOVCE NA ROKY 2023 - 2030

24.	Príprava a realizácia SMART projektov v partnerstve s okolitými obcami regiónu	2023 - 2030	Zlepšenie životných podmienok obyvateľov obce, Zvýšenie atraktivity obce	*	rozpočet obce, štátne dotácie, EU
25.	Modernizácia verejnej správy, zavedenie elektronických prvkov	2023 - 2030	Zlepšenie životných podmienok obyvateľov obce, Zvýšenie atraktivity obce	*	rozpočet obce, štátne dotácie, EU
26.	Vybudovanie nabíjacej stanice pre elektromobily	2023 - 2030	Zvýšenie atraktivity obce	*	rozpočet obce, štátne dotácie, EU

* odhad rozpočtu bude doplnený po vypracovaní štúdie alebo podrobnej projektovej dokumentácie

1.6. Postup pri implementácii

Realizácia aktivít naplánovaných v PHRSR obce Kosihovce bude vyžadovať úzku spoluprácu obce a miestnych aktérov rozvoja v jednotlivých sektoroch života obce, ako aj spoluprácu starostu obce a poslancov s externými odborníkmi, inštitúciami, orgánmi štátnej správy a regionálnej samosprávy, okolitými obcami a združeniami, ktorých je obec členom. Hlavným koordinátorom aktivít smerujúcich k realizácii strategického cieľa obce v programovom období EU 2021 - 2027 je starosta obce a pracovný tím zostavený za účelom implementácie PHRSR vždy prispôsobený zameraniu riešenému projektu. Vypracovaním a schválením výsledného dokumentu proces strategického plánovania nekončí. PHRSR je dokument otvorený a reagujúci operatívne na potrebné zmeny vzniknuté počas programovacieho obdobia. Pracovná skupina pre implementáciu bude okrem implementácie programu plniť aj monitorovaciu úlohu. Obec má reálne skúsenosti s realizáciou investičných a neinvestičných projektov na podporu regionálneho rozvoja. Vzhľadom na nízky počet zamestnancov Obecného úradu bude pri realizácii aktivít spolupracovať s externými spolupracovníkmi. Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce bude po schválení obecným zastupiteľstvom zverejnený na web stránke obce a v tlačenej forme bude verejne prístupný na obecnom úrade.

Časový harmonogram

Implementácia opatrení a aktivít nadefinovaných v tomto dokumente je naplánovaná do konca aktuálneho programovacieho obdobia (rok 2027) s výhľadom až do roku 2030, do kedy bude možné ešte ukončovať rozbehnuté projekty. Odhad realizácie PHRSR vychádza zo všeobecne očakávaných zdrojov financovania. Časový harmonogram prípravy a realizácie jednotlivých aktivít bude rozpracovávať Akčný plán, zostavovaný vždy na nasledujúce 2 roky. Každoročne sa Akčný plán bude vyhodnocovať a upravovať podľa aktuálneho stavu realizácie projektov, administratívnych a finančných možností obce.

1.7. Systém monitorovania a hodnotenia

Medzi kľúčové činnosti a procesy nevyhnutné pre správne zabezpečenie implementácie PHRSR patria aj monitorovanie a hodnotenie na úrovni programu i jednotlivých projektov. V procese monitoringu sa uplatňuje **princíp participácie partnerov a verejnosti**. Obec bude mať vytvorený monitorovací výbor, ktorý bude zostavený za účasti partnerov a pracovných skupín. Proces monitorovania a hodnotenia plnenia priorít a cieľov PHRSR bude previazaný s procesom monitorovania a hodnotenia napĺňania programového rozpočtu obce v zmysle zákona č. 583/2004 Z.z. o rozpočtových pravidlách územnej samosprávy a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov. Záverečný účet obce predstavuje vhodný nástroj, ktorý zachytáva nielen napĺňanie programového rozpočtu územnej samosprávy, ale i napĺňanie implementácie PHRSR vrátane možnosti sledovania definovaných indikátorov. Vzhľadom na túto previazanosť bude systém monitoringu PHRSR využívať najmä „Záverečný účet“, ktorý je každoročne pripravovaný a schvaľovaný Obecným zastupiteľstvom. Monitorovanie splnenia programu obce je možné na základe vyhodnotenia výsledkov ukazovateľov za jednotlivé cieľové oblasti. Indikátory budú presne stanovené v jednotlivých realizačných projektoch.

Rámcové merateľné ukazovatele:

Špecifický cieľ	Ukazovateľ – cieľová hodnota	Časový bod monitorovania
<p>dobudovanie chýbajúcej rekonštrukcia existujúcej infraštruktúry s ohľadom na ochranu životného prostredia</p>	<ul style="list-style-type: none"> • napojenie obyvateľov na inžinierske siete (%) • rekonštruované obecné budovy (m², počet vymenených okien, množstvo ušetrenej energie na vykurovanie) • km opravených/novostavaných chodníkov, km novostavaných cyklistických chodníkov a km opravených/novostavaných miestnych komunikácií, • rozšírenie inžinierskych sietí (merná jednotka: km a napojenie obyvateľstva v %) • napojenosť obyvateľstva na verejnú kanalizačnú sieť (v %) • miera využívania obnoviteľných zdrojov energie (v %) • množstvo odpadu pozbieraného separovane (druh/t) • množstvo recyklovaného odpadu (t) • množstvo vytvoreného komunálneho odpadu na obyvateľa (kg/rok/obyv.) • množstvo biologického odpadu (t) • počet vysadených stromov a kríkov • výmera novovytvorenej verejnej zelene (m²) • zvýšenie investičnej činnosti v obci (v %) • úspešnosť realizácie projektových zámerov (%) 	<p>1x ročne</p>
<p>využitie daností obce, rozvoj podnikania</p>	<ul style="list-style-type: none"> • počet vytvorených pracovných miest v súkromnom sektore • počet zavedených nových výrobných činností • počet inovovaných technológií • zvýšenie produktivity práce • zvýšenie konkurencieschopnosti podnikov • miera nezamestnanosti (v %) • miera ekonomickej aktivity (v %) • zvýšená návštevnosť obce turistami (počet turistov) • úspešnosť realizácie projektových zámerov (%) 	<p>1x ročne</p>
<p>zvýšenie kvality verejných služieb vo verejnej správe, školstve, sociálnej starostlivosti, kultúre, športe a bývaní</p>	<ul style="list-style-type: none"> • počet detí v MŠ a ZŠ • počet stoličiek a postelí v oblasti sociálnych služieb • zvýšenie investičnej činnosti v obci (v %) • príjmová úroveň domácností a kúpna sila obyvateľstva • úspešnosť realizácie projektových zámerov (%) • tvorba projektov v oblasti rozvoja ľudských zdrojov, percento úspešnosti projektov (v %) • štruktúra obyvateľstva z hľadiska vzdelanosti a kvalifikácie (v %) • zvýšená zamestnanosť (%) • počet, kvalita a využiteľnosť sociálnych služieb • počet novopostavených bytov a domov • úspešnosť realizácie projektových zámerov (%) 	<p>1x ročne</p>

Hodnotenie predstavuje proces, ktorý systematicky skúma prínos z realizácie PHRSR a jeho súlad s cieľmi stanovenými v PHRSR a analyzuje účinnosť realizačných procesov a vhodnosť

nastavenia jednotlivých opatrení a pripravuje odporúčania na zvýšenie ich efektívnosti. Počas programového obdobia (roky 2021 – 2027) sa odporúča vykonávať priebežné hodnotenia a po ukončení programového obdobia, tzv. následné hodnotenie. Výsledky sa zverejňujú podľa platných predpisov o prístupe k informáciám. Proces hodnotenia z hľadiska jeho vykonávania je rozdelený na interné a externé hodnotenie. Pri internom hodnotení je v procese hodnotenia realizovaný vlastnými (internými) kapacitami subjektu zodpovedného za administratívne zabezpečenie realizácie PHRSR, naopak na externom hodnotení sa podieľa externý subjekt (iná právnická alebo fyzická osoba).

Priebežné hodnotenie

Proces priebežného hodnotenia má formu série hodnotení, ktorých cieľom je kontinuálne počas implementácie Programu skúmať rozsah, do akého sa využili prostriedky, skúmať efektívnosť a účinnosť programovania a sociálno-ekonomický dopad. Zároveň identifikuje faktory, ktoré prispeli k úspechu alebo neúspechu implementácie Programu vrátane udržateľnosti a identifikovania vhodných postupov. Hodnotenie sa vykonáva systematicky a priebežne počas celého trvania Programu. Priebežné hodnotenia sa bude vykonávať raz ročne. Základnými podkladmi pre prípravu hodnotenia sú monitorovacie správy projektov realizovaných v rámci príslušného PHRSR. Priebežné správy o implementácii sú predkladané obecnému zastupiteľstvu.

Následné hodnotenie

Následné hodnotenie skúma rozsah, v akom sa využili zdroje, účinnosť a efektívnosť programovania a sociálno-ekonomický vplyv. Následné hodnotenie určí faktory, ktoré prispeli k úspechu alebo neúspechu vykonávania PHRSR a určí osvedčené postupy. Výstupom následného hodnotenia je Záverečná správa o hodnotení PHRSR obce Kosihovce. Hodnotiace obdobie pri následnom hodnotení predstavuje obdobie celej realizácie PHRSR, tzv. programové obdobie.

2. Finančná časť

Finančný plán predstavuje východiská pre financovanie PHRSR obce Kosihovce na roky 2023 - 2030. Východiskami pre stanovenie finančného rámca PHRSR sú indikatívne finančné požiadavky pre realizáciu konkrétnych projektov. Podrobnejšie informácie o finančnom zabezpečení realizácie konkrétnych projektových návrhov, v súlade s kompetenciami samosprávy, budú súčasťou projektového zásobníka.

V súlade so Zákonom o podpore regionálneho rozvoja (Zákon č. 539/2008 Z. z. o podpore regionálneho rozvoja v znení neskorších predpisov) je regionálny rozvoj na území SR financovaný z viacerých zdrojov, z ktorých hlavnými zdrojmi sú:

- zo štátneho rozpočtu vrátane finančných prostriedkov z rozpočtovej kapitoly Ministerstva investícií, regionálneho rozvoja a informatizácie Slovenskej republiky (ďalej len „ministerstvo investícií“) a z rozpočtových kapitol iných ministerstiev,
- zo štátnych účelových fondov,
- z rozpočtov vyšších územných celkov,
- z rozpočtov obcí,
- z prostriedkov fyzických osôb,
- z prostriedkov právnických osôb,
- z úverov a príspevkov medzinárodných organizácií,

- z prostriedkov vyplývajúcich z medzinárodných zmlúv o poskytnutí grantu uzatvorených medzi Slovenskou republikou a inými štátmi,
- z iných prostriedkov, ak to ustanoví osobitný predpis.

Doplňkovým zdrojom finančného zabezpečenia podpory regionálneho rozvoja sú finančné prostriedky z fondov Európskej únie poskytované podľa osobitných predpisov.

Európsky fond regionálneho rozvoja (ERRR)

Európsky fond regionálneho rozvoja (ERRR) sa zameriava na posilnenie hospodárskej, sociálnej a územnej súdržnosti v Európskej únii odstraňovaním nerovností medzi jej regiónmi. Je jedným z hlavných nástrojov financovania európskej politiky súdržnosti. Jeho cieľom je pomôcť pri znižovaní rozdielov v úrovni

rozvoja európskych regiónov a obmedziť nedostatočný rozvoj najviac znevýhodnených regiónov. Osobitná pozornosť sa venuje regiónom, ktoré trpia vážnymi a trvalými prírodnými alebo demografickými nedostatkami, ako napríklad najsevernejšie regióny s veľmi nízkou hustotou zaľudnenia a ostrovné, cezhraničné a hornaté regióny.

Európsky sociálny fond plus (ESF+)

Európsky sociálny fond+ má zohrať dôležitú úlohu pri vykonávaní akčného plánu o európskom pilieri sociálnych práv a pri riešení sociálno-ekonomických dopadov pandémie nového koronavírusu. Je vnímaný ako hlavný nástroj EÚ na investovanie do ľudí a na riešenie existujúcich nerovností. K osobitným cieľom ESF+ patria:

- podpora oblasti politiky zamestnanosti a mobility pracovnej sily, vzdelávania a sociálneho začlenenia, konkrétne pomocou pri odstraňovaní chudoby, čím sa prispieva k vykonávaniu Európskeho piliera sociálnych práv,
- podpora digitálnej a ekologickej transformácie, tvorba pracovných miest na základe zručností pre inteligentnú špecializáciu a zlepšenie systémov vzdelávania a odbornej prípravy,
- podpora dočasných opatrení za výnimočných alebo nezvyčajných okolností (napr. financovanie režimov skráteného pracovného času bez vyžadovania ich spojenia s aktívnymi opatreniami alebo umožnenie prístupu k zdravotnej starostlivosti aj tým, ktorí nie sú priamo zraniteľní zo sociálno-ekonomického hľadiska).

Partnerská dohoda Slovenskej republiky na roky 2021 – 2027

Základný strategický dokument s celoštátnym dosahom. Pre programové obdobie 2021 – 2027 sa stanovilo päť osobitných cieľov politiky súdržnosti EÚ:

1. **Inteligentnejšia Európa** – pomoc zameraná na rozvoj vedy, výskumu, budovanie inteligentných miest a regiónov, digitálne riešenia pre občanov, podniky, výskumné organizácie a orgány verejnej správy, rozvoj malého a stredného podnikania, rozvoj zručností pre inteligentnú špecializáciu, priemyselnú transformáciu a podnikanie a zvyšovanie digitálnej pripojiteľnosti
2. **Ekologickejšia, nízkouhlíková Európa** – pomoc zameraná na zlepšenie energetickej efektívnosti, OZE, dostupnosť pitnej vody a dobudovanie kanalizácie, zlepšenie odpadového hospodárstva, podporu mestskej mobility vr. cyklo dopravy, ochranu prírody
3. **Prepojenejšia Európa** – pomoc zameraná na dobudovanie diaľnic a rýchlostných ciest, modernizáciu železníc, vodnej infraštruktúry a zlepšenie regionálnej dostupnosti
4. **Sociálnejšia Európa** – pomoc zameraná na podporu vzdelávania, zdravotníctva, trhu práce, sociálnych služieb
5. **Európa bližšie k občanom** - pomoc zameraná na podporu udržateľného cestovného ruchu, regionálnej a miestnej infraštruktúry pre pohybové aktivity, zveľadenie kultúrneho dedičstva

Operačný program Slovensko – bol schválený Európskou komisiou 22.11.2022. Bude jeden operačný program, s jednými pravidlami, metodikou a manažmentom, mal by priniesť výrazné zjednodušenie využitia eurofondov.

Konkurencieschopnejšie a inteligentnejšie Slovensko

1,9 miliardy eur

Ide o európsky cieľ politiky 1: Konkurencieschopnejšia a inteligentnejšia Európa

Investície sú zamerané na podporu vedy, výskumu a inovácií, digitalizáciu, posilnenie malých a stredných podnikov, rozvoj zručností a digitálnu pripojiteľnosť.

Zelenšie Slovensko

4,2 miliardy eur

Ide o európsky cieľ politiky 2: Zelenšia, nízkouhlíková Európa

Investície podporia energetickú efektívnosť, znižovanie emisií skleníkových plynov, energiu z obnoviteľných zdrojov a uskladňovanie energie reflektujúc aj globálnu situáciu a potrebu znižovania závislosti slovenskej ekonomiky na energetických zdrojoch z Ruska. Taktiež sa podporia investície na adaptáciu na zmenu klímy, prístupu k vode, na posilnenie ochrany prírody, biodiverzity a zelenej infraštruktúry, ako aj udržateľnú mestskú mobilitu.

Podstatná časť zdrojov z nových eurofondov pôjde na ochranu prírody a životného prostredia. Na ochranu prírody a biodiverzity je vyčlenených 721 miliónov eur, najmä na podporu chránených častí prírody a krajiny (248 mil. eur) a prieskum, sanáciu a monitorovanie environmentálnych záťaží (239 mil. eur). Pre zdravší život v mestách a obciach budú dôležité investície do udržateľnej mestskej mobility (891 mil. eur), medzi nimi aj investície do ekologickej verejnej dopravy (491 mil. eur) a cyklodopravy (100 mil. eur).

Prepojenejšie Slovensko

2 miliardy eur

Ide o európsky cieľ politiky 3: Prepojenejšia Európa

Podporíme rozvoj inteligentnej, bezpečnej, udržateľnej transeurópskej dopravnej siete, ako aj vnútroštátnu, regionálnu a miestnu mobilitu.

Významná časť nových eurofondov je určená na riešenie problémov, ktoré boli v minulosti zanedbávané – budovanie a opravy ciest I. triedy (241 mil. eur), ciest II. a III. triedy (169 mil. eur) a rekonštrukcie miestnych komunikácií (62 mil. eur).

Sociálnejšie a inkluzívnejšie Slovensko

3,3 miliardy eur

Ide o európsky cieľ politiky 4: Sociálnejšia a inkluzívnejšia Európa (3,3 mld. EUR)

Investíciami podporíme prístupný trh práce, kvalitné a inkluzívne vzdelávanie, získanie zručností pre lepšiu adaptabilitu a inklúziu na základe potrieb trhu práce, aktívne začlenenie a podporu dostupných sociálnych služieb pre znevýhodnené a najodkázanejšie skupiny obyvateľstva, vrátane marginalizovaných rómskych komunit, rodinné poradne, ako aj podporu sociálnych inovácií a potravinovú a materiálnu pomoc pre najodkázanejšie osoby.

Európa bližšie k občanom

400 miliónov eur

Ide o európsky cieľ politiky 5: Európa bližšie k občanom

Investíciami podporíme hospodársky, sociálny a environmentálny rozvoj na regionálnej a miestnej úrovni integrovaným prístupom, a to aj prostredníctvom podpory kultúry a prírodného dedičstva, udržateľného cestovného ruchu, verejných športovísk a bezpečnosti v regiónoch Slovenska.

Fond na spravodlivú transformáciu

Špecifickým cieľom v novom programovom období je Fond spravodlivej transformácie, ktorý pomôže riešiť sociálne, hospodárske a environmentálne dôsledky regiónom, ktorých sa týka prechod na uhlíkovú neutralitu. Z balíka 441 mil. eur môžu čerpať región horná Nitra, Košický a Banskobystrický kraj.

Celková výška zdrojov z fondov EÚ pre Program Slovensko je 12,594 mld.

Program rozvoja vidieka 2021 – 2027 je dokumentom, na základe ktorého bude poskytovaná pomoc z Európskeho poľnohospodárskeho fondu pre rozvoj vidieka v programovacom období 2021 – 2027 – bude doplnené po schválení programu.

Spoločná poľnohospodárska politika podporuje dynamický rozvoj a hospodársku životaschopnosť vidieckych oblastí prostredníctvom financovania a opatrení, ktoré podporujú rozvoj vidieka. Rozvoj vidieka je „druhým pilierom“ spoločnej poľnohospodárskej politiky (SPP), ktorý posilňuje „prvý pilier“ podpory príjmov a trhových opatrení, a to prehĺbovaním sociálnej, environmentálnej a hospodárskej udržateľnosti vidieckych oblastí. SPP prispieva k udržateľnému rozvoju vidieckych oblastí prostredníctvom troch dlhodobých cieľov:

- podporovať konkurencieschopnosť poľnohospodárstva a lesného hospodárstva;
- zabezpečiť udržateľné hospodárenie s prírodnými zdrojmi a opatrenia v oblasti klímy;
- dosiahnuť vyvážený územný rozvoj vidieckych hospodárstiev a komunít vrátane vytvárania a udržiavania pracovných miest.

Miestny rozvoj riadený spoločenstvom

V priebehu minulých 20 rokov sa prístup LEADER (1) v oblasti miestneho rozvoja riadeného spoločenstvom (CLLD) – založený na skúsenostiach iniciatívy financovanej zo štrukturálnych fondov EÚ, ktorý mal pomôcť zúčastneným stranám vo vidieckych oblastiach zhodnotiť dlhodobý potenciál ich miestneho regiónu – ukázal ako efektívny a účinný nástroj pri uskutočňovaní rozvojových politík. Európska komisia podporuje túto realizačnú metódu aj prostredníctvom ďalších iniciatív Spoločenstva, akými sú iniciatívy URBAN (2) a EQUAL (3). Pokiaľ ide o prístup LEADER, ktorý EÚ sústavne podporuje od roku 1991, tento prístup sa stal dôležitým prvkom rozvojovej politiky vidieka a je akceptovaný v celej Európe. Od roku 2007 je miestny rozvoj nástrojom uskutočňovania politiky aj v odvetví európskeho rybného hospodárstva. Návrh nariadenia o budúcom nástroji CLLD sa zakladá na prístupe LEADER a týka sa všetkých fondov začlenených do spoločného strategického rámca – Európsky fond regionálneho rozvoja (EFRR), Európsky sociálny fond (ESF), Európsky poľnohospodársky fond pre rozvoj vidieka (EPFRV), Európsky fond námorného a rybného hospodárstva (EFNRH) a Kohézny fond (KF) – na programové obdobie rokov 2014-2020 (fondy SSR).

CLLD je nástroj, ktorý sa má využívať špeciálne na subregionálnej úrovni a ktorý dopĺňa ďalšiu rozvojovú podporu na miestnej úrovni. CLLD môže mobilizovať a zapájať miestne spoločenstvá a organizácie, aby prispeli k dosiahnutiu cieľov stratégie Európa 2020 v oblasti inteligentného, udržateľného a inkluzívneho rastu, v oblasti podpory územnej súdržnosti a dosahovania konkrétnych politických cieľov.

Hlavné ciele návrhu Komisie sú zjednodušiť a rozšíriť využívanie nástroja CLLD ako rozvojového nástroja. Návrhy CLLD budú:

- vyzývať miestne spoločenstvá, aby vytvárali integrované prístupy zhora nadol v podmienkach, keď treba reagovať na územné a miestne problémy, ktoré si vyžadujú štrukturálnu zmenu;

- budovať kapacity spoločenstva a podporovať inovácie (vrátane sociálnych inovácií), podnikanie a možnosti zmien podporou rozvoja a objavovaním nevyužitého potenciálu v rámci spoločenstiev a území;
- podporovať vlastníctvo na úrovni spoločenstva zvyšovaním účasti v rámci spoločenstiev a budovať zmysel pre zapojenie sa a vlastníctvo, ktoré zvyšujú účinnosť politík EÚ; a
- pomáhať viacúrovňovej správe poskytnutím spôsobu, ktorým sa miestne spoločenstvá budú v plnej miere podieľať na určovaní charakteru realizácie cieľov EÚ vo všetkých oblastiach.

Programy DG HOME – Azylového, migračného a integračného fondu, Fondu pre vnútornú bezpečnosť a Nástroja finančnej podpory riadenia hraníc a vízovej politiky – riadiacim orgánom je Ministerstvo vnútra SR

Programy územnej spolupráce

Cezhraničná spolupráca

- Interreg VI Slovensko – Česko – riadiacim orgánom je MIRRI
- Interreg VI Slovensko – Rakúsko – riadiacim orgánom je MIRRI
- Interreg VI Maďarsko – Slovensko – národným orgánom je MIRRI
- Interreg VI Poľsko – Slovensko – národným orgánom je MIRRI
- Interreg VI-A NEXT – Maďarsko – Slovensko – Rumunsko – Ukrajina – národným orgánom je MIRRI

Nadnárodná spolupráca

- Interreg Dunajský nadnárodný program 2021 – 2027 – národným kontaktným bodom je MIRRI
- Program Interreg Stredná Európa 2021 – 2027 – národným kontaktným bodom je MIRRI

Medziregionálna spolupráca

- Interact IV – národným kontaktným bodom je MH SR
- Interreg Europe 2021 – 2027 – národným kontaktným bodom je MH SR
- URBACT IV – národným kontaktným bodom je MDV SR
- Program spolupráce ESPON 2030 – národným kontaktným bodom je MDV SR

Programy priamo riadené Európskou komisiou pre programové obdobie 2021 – 2027

Prijatím viacročného finančného rámca v decembri pre programové obdobie 2021-2027 Európska únia potvrdila, že počíta so zachovaním viacerých priamo riadených programov akými sú Horizont Europe, LIFE, Kreativna Európa, Nástroj na prepájanie Európy (CEF) a Erasmus+. Avšak v dôsledku nových výziev, ktorým čelí Európa, ako sú najmä pandémia COVID-19 alebo migrácia, vzniká potreba financovania nových oblastí, a to prostredníctvom nových priamo riadených programov Európskou komisiou. K takýmto programom patrí: program Jednotný trh, program Digitálna Európa, program EU4Health alebo program rescEU.

Nový program EU4Health poskytne na základe skúseností získaných počas pandémie COVID-19 pevný základ pre činnosť EÚ v oblasti zdravia. V oblasti výskumu a inovácie bude program Horizont Europe ťažiť zo zvýšeného financovania, a to hneď ako bude k dispozícii financovanie z Plánu obnovy prostredníctvom nástroja NextGenerationEU. Výrazne sa posilnila aj podpora zvládania migrácie a riadenia hraníc, a to aj s cieľom do roku 2027 financovať až 10 000 príslušníkov pohraničnej stráže pre Európsku agentúru pre pohraničnú a pobrežnú stráž. V oblasti bezpečnosti a obrany sa zriadi nový Európsky obranný fond na podporu konkurencieschopnosti, efektívnosti a inovačnej kapacity obrannej, technologickej a priemyselnej základne EÚ. Posilnia sa aj programy pre mladých ľudí, ako je Erasmus+ a Európsky zbor solidarity, pričom sa očakáva, že v priebehu nového viacročného finančného rámca sa počet účastníkov na programe Erasmus+ až strojnásobí.

Externé finančné zdroje

- granty EHP a Nórska - www.eeagrants.sk
- Programy EÚ: WIFI 4 EU, Európa pre občanov, Interreg Europe, Program cezhraničnej spolupráce Maďarská republika - Slovenská republika, ESPON, INTERACT
- Nadácie (napr. Nadácia Slovenskej sporiteľne, Nadácia SPP, Nadácia ZSE, Nadácia Ekopolis, Nadácia ESET, Nadácia Orange)
- Grantové programy Visegradfund
- Program Stredná Európa, ETC Dunaj
- Podpora bývania – www.sfrb.sk
- Environmentálny fond – www.envirofond.sk

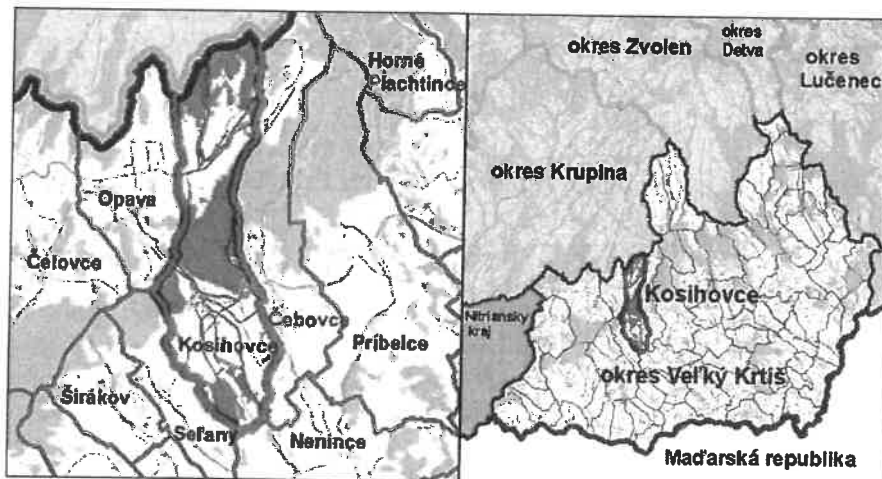
Finančný plán programu

Jednou z kľúčových otázok pre realizáciu programu rozvoja je schopnosť obce Kosihovce v priebehu jeho realizácie zaistiť zdroje potrebné na jeho financovanie. Tieto zdroje vznikajú vo viacerých sférach – v súkromnom sektore, verejnej správe, prostredky Európskej únie. Dôležitým zdrojom budú vlastné prostriedky určené na spolufinancovanie projektov. V dôsledku absencie nevyhnutných podkladových údajov pre stanovenie finančného rámca, v ktorom by sa mal program rozvoja v strednodobom horizonte pohybovať, nie je možné stanoviť výšku prostriedkov potrebnú na realizáciu jednotlivých opatrení a aktivít. Táto časť bude konkretizovaná v závislosti od reálneho čerpania finančných príspevkov zo štrukturálnych fondov a možností obecného rozpočtu.

3. Analýzy a zhodnotenie východísk pre rozvoj obce

3.1. Širšie územné vzťahy

Poloha obce v rámci okresu

Zdroj: archív spracovateľa

Prístup Leader

Os vychádza z európskej iniciatívy Leader. Akronym LEADER znamená Liaison Entre Actions de Développement de l'Économie Rurale (spájanie aktivít, ktoré podporujú hospodársky rozvoj vidieka). Cieľom je zlepšenie kvality života vo vidieckych oblastiach a zlepšenie ekonomickej príležitosti a sociálnych podmienok vidieckeho obyvateľstva. Tento cieľ sa v podmienkach SR bude naplňovať prostredníctvom realizácie integrovaných stratégií rozvoja územia, v rámci ktorých

sa budú realizovať projekty jednotlivých žiadateľov. Integrovanú stratégiu rozvoja územia pre určité územie vypracuje miestna akčná skupina (MAS), prostredníctvom ktorej sú do praxe zavádzané princípy prístupu Leader.

Cieľom prístupu Leader je podporovať obyvateľov vidieckych oblastí, aby na základe vzájomnej spolupráce na báze partnerstva prekonali nové problémy, ktorým vidiecke oblasti čelia, aby sa zamysleli nad dlhodobým potenciálom svojich oblastí a implementovali spoločne vytvorené integrované, vysoko kvalitné a originálne stratégie trvalo udržateľného rozvoja svojho územia.

V programovom období 2007 - 2013 fungovalo MAS Partnerstva Krtíšskeho Poiplia, ktorého obec členom bola. V roku 2014 sa členovia MAS Partnerstva Krtíšskeho Poiplia rozhodli, že založia 2 nové občianske združenia. Celý proces bol ukončený registráciou Občianskeho združenia Hontianske Poiplie dňa 27.03.2015. Od tej doby obec Kosihovce patrí do občianskeho združenia HP, ktorý získal štatút MAS.

3.1.1. Priemet územno-plánovacích dokumentov

Dôležitý predpoklad pre riešenie investičných rozvojových zámerov predstavujú územnoplánovacie dokumentácie a územnoplánovacie podklady. Medzi najdôležitejšie nadradené dokumenty patria:

- **Koncepcia územného rozvoja Slovenska (KURS)**

KURS je územnoplánovacia dokumentácia celoštátneho významu, ktorá navrhuje nadradené rozvojové osi, hierarchiu sídiel, systémy technickej a sociálnej infraštruktúry. Podľa tohto dokumentu z hľadiska sídelnej štruktúry územím mikroregiónu neprechádza žiadna sídelná rozvojová os ani komunikačno-rozvojová sídelná os, avšak jeho územie leží v dosahu veľkokrtíšskeho ťažiska osídlenia (ťažisko osídlenia tretieho stupňa). Samotná obec Kosihovce patrí podľa platného znenia ÚPN-VÚC Banskobystrického kraja do skupiny centier šiestej skupiny (centrá miestneho významu).

Územný plán VÚC Banskobystrického kraja

Nadradenou územnoplánovacou dokumentáciou pre ÚPN obce Kosihovce je ÚPN VÚC Banskobystrický kraj v znení Zmien a doplnkov z r.2014. Tento dokument vo svojej záväznej časti určuje niektoré všeobecné podmienky pre rozvoj miest a obcí, ako aj konkrétne regulatívy vzťahujúce sa k riešenému územiu. Tieto výstupy sú záväzným dokumentom pre riešenie ÚPN obce Kosihovce aj pre definovanie projektových zámerov v PHRSR obce.

Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja BBSK na roky 2022 - 2030

VÚC Banskobystrický kraj má vypracovaný aktuálny program. Má stanovené 4 priority, priorita č. 1 Konkurencieschopná a udržateľná ekonomika, priorita č. 2 Zelený kraj pre budúce generácie, Priorita č. 3 Zdravá, vzdelaná a súdržná spoločnosť, Priorita č. 4 Prepojený kraj, ktoré sa ďalej vetvia na 10 strategických cieľov a 52 špecifických cieľov. Dvojročným aktívnym zberom projektových zámerov z územia Úrad BBSK k 11. 2. 2022 zozbieral spolu 3 714 projektových zámerov, z ktorých 1 553 nemalo uvedenú sumu odhadovaných nákladov. V tomto zásobníku sú zahrnuté aj kľúčové projekty BBSK. Zásobník projektov je živý a neustále sa aktualizuje a upresňujú sa údaje pri jednotlivých projektoch, ako napr. stav pripravenosti, sumy atď. Strategicko-plánovací región okresov Lučenec, Veľký Krtíš a Poltár a jeho Kooperačná rada vybrala na svojom zasadnutí 6. 12. 2021 tieto skupiny projektov ako prioritné pre SPR okresov. Lučenec, Veľký Krtíš a Poltár. Za okres Veľký Krtíš patrí medzi vybrané projekty v území s podporou kooperačnej rady SPR „Veľkokrtíšska vína cesta“.

Územný plán obce Kosihovce

Obec Kosihovce nemá v súčasnosti vypracovaný ani rozpracovaný územný plán. Uvažuje do budúcnosti so zadaním vypracovania tohto dôležitého dokumentu.

3.2. Prírodné pomery

Poloha

Územie obce Kosihovce vypĺňa juhozápadnú časť Banskobystrického kraja. So svojou rozlohou 2089 ha a počtom obyvateľov 570 v roku 2013 obec patrí medzi väčšie obce okresu Veľký Krtíš. Dávnejšie patrila obec do Novohradskej župy. Spoločné hranice má so štyrmi obcami okresu. Z mapy vymedzenia záujmového územia je zreteľné, že na východe susedí s obcou Čebovce, na juhovýchode s obcou Nenince, na juhozápade s obcou Seľany, na západe s obcou Opava. Okrem vymenovaných obcí susedí na severe ešte s obcou Cerovo, ktorá je už súčasťou okresu Krupina. Najkratšiu hranicu má na juhovýchode s obcou Nenince a najdlhšiu s obcou Čebovce. Zaujímavosťou je, že časť obce Čebovce sa rozprestiera v katastrálnom území Kosihoviec.

Geomorfológia

Geomorfologicky patrí severná časť územia Kosihoviec geomorfologického celku Krupinská planina, južná časť patrí do Ipeľskej kotliny. Obec Kosihovce leží v nadmorskej výške 260 m n.m. v strede obce a v chotári 232 – 557 m n.m., na juhovýchodnom úpätí Krupinskej výšiny pri vyústení Čebovského potoka do Ipeľskej kotliny. Juhovýchodnú pahorkatinnú časť chotára v kotlině tvoria treťohorné uloženiny, severozápadnú členitú časť vo výšine andezitické tufity. Okrem kotliny je zalesnený dubovým a bukovým porastom. Má hnedozemné, hnedé lesné a ilimerizované pôdy. Sú tu ložiská bazaltu a uhlia.

Geologická, pedologická stavba a geografická poloha obce

Obec Kosihovce leží na juhovýchodnom úpätí Krupinskej vyvýšeniny pri vyústení doliny potoka Čurgov do Ipeľskej kotliny. Pahorkatinný až vrchovitý povrch, tvoria treťohorné uloženiny, ide najmä o štrky, piesky a íly. Vývoj reliéfu v študovanom území možno dobre pozorovať až v treťohorách. Vtedy na území Ipeľskej kotliny vzniká súvislá depresia, ktorej vznik bol podmienený dvíhaním karpatských hrebeňov. Do tejto depresie transgredovalo od juhu more. Tektonické pohyby v maďarskom Stredohorí vyvolali znovu pokles územia a začal sa sedimentačný cyklus. Vznikli jazerá, ktoré sa neskôr dostali do spojenia s transgredujúcim morom. Napätie v Karpatoch zapríčinilo vznik hlbokých zlomov, pozdĺž ktorých sa vlievali na povrch lávy, vzniká silná sopečná činnosť, sprevádzaná vyvrhovaním klasického vulkanického materiálu. V dobách glaciálnych sa rozprestierala na území tundra a lesotundra, ktorá občas prechádzala do chladnej stepi a lesostepi s trvale zamrznutou pôdou. Tá rozmrzala len na povrchu počas 1 až 6 mesiacov v roku. V krátkom letnom období vrchná vrstva pôdy rozmrzala a pohybovala sa pomalým tokom po večne zamrznutom podklade (pôdotok). Tomuto toku podliehali sutiny s veľkým obsahom prachových a ílovitých častíc. Ipeľ, ale aj niektoré ďalšie toky rozplavovali štrk, piesok a kal po dnách svojich dolín a budovali z nich široké dolinové nivy. Na území okresu sa nachádzajú aj formy veternej akumulácie, presypy, duny. Dunové územia zaberajú plochy okolo Kolár a Kováčoviec. Rozsiahle plochy najmä v pahorkatinnej časti pokrýval plášť vetrom naviatych spraší.

Na vývoj dolín tokov na tomto území vplývali v značnej miere zmeny podnebia v pleistocéne. V chladných obdobiach sa dostávalo pôdotokom a zmývaním zo svahov do korýt riek veľa úlomkov hornín uvoľnených mrazovým zvetrávaním. Rieky ich nestačili všetky odnieť a rozplavovali ich po dnách dolín. Tak vznikli široké dolinové nivy. Riečne nivy majú značný hospodársky význam, najmä tie časti, ktoré kryje hrubšia vrstva záplavových kalov, na nich boli a sú úrodné pôdy. Práve na jednej z takýchto úrodných nív leží obec Kosihovce. V teplých mezilidových dobách, keď rastlinstvo upevnilo plášť zvetrálin, zmenšilo sa zaťaženie riek splaveninami, prebytočnou pohybovou energiou prehľbovali svoje korytá a prerezávali dná dolín,

v ktorých si vyhlbovali nové doliny. Zvyšky starých dolín tvoria riečne terasy. O úrodnosti týchto terás svedčí aj ich nepretržité osídlenie v minulosti. Vegetačný pokriv je tvorený zväčša listnatými lesmi. Ide hlavne o dubovo – hrabové lesy, ktorých dnešné zvyšky sú len torzom ich pôvodného rozšírenia.

Geologické podmienky

Podložie riešeného územia budujú neovulkanity. Zastúpené sú horniny neogénu (morský až brakický miocén, spodný, stredný až vrchný miocén, prevažne morský a miocén sladkovodný). Zaberajú prevažne južnú časť katastra. V jeho severnej časti prevládajú pyroklastiká andezitov. Podľa niektorých prameňov sa v katastrálnom území nachádzajú ložiská bazaltu a uhlia. V katastrálnom území sa nenachádzajú objekty, na ktoré by sa vzťahovala ochrana ložísk nerastných surovín, taktiež sa nenachádzajú staré banské diela. V riešenom území nie je určené prieskumné územie pre vyhradený nerast.

Pedológia

Poľnohospodársky produkčný potenciál je daný chemickými, biologickými a fyzikálnymi vlastnosťami poľnohospodárskej pôdy v danom území. Tieto vlastnosti sú zakódované v bonitovaných pôdno-ekologických jednotkách.

V riešenom katastrálnom území prevládajú kambizeme, najmä typické, pseudoglejové a luvizemné. Zastúpené sú aj pseudogleje, najmä typické. Na nivách vodných tokov sa vyskytujú fluvizeme glejové. Z hľadiska zrnitosti sú časté pôdy stredne ťažké (hlinité), ale aj ťažké (ílovitohlinité). Vyskytujú sa všetky druhy skeletnatosti a hĺbky.

Klíma

Predstavujú dôležitý určujúci faktor pri konečnom návrhu optimálneho priestorového usporiadania a funkčného využitia územia katastra. Pre naše potreby dôležitú vypovedaciu charakteristiku predstavuje vyššie spomínané oslnenie reliéfu, ako rámcová klimatická charakteristika územia. Priemerná ročná teplota vzduchu je 9 - 10°. Najvyšší pokles teplôt je v polovici januára. Počet mrazivých dní s minimálnou teplotou vzduchu $-0,1^{\circ}$ a menej je 120 – 140 dní. Podľa údajov o ročnom úhrne zrážok sa jedná o územie relatívne suché, prípadne mierne vlhké. Úhrn zrážok za rok je v území 600 – 700 mm. Počet dní so zrážkami 1,0 a viac mm je rozdielny /priemer 80 – 90 dní/, najviac je ich v mesiaci máj a najmenej v septembri. Počet dní so snehovou pokrývkou sa pohybuje v priemere v severnej časti katastra 60 – 100 dní, v južnej časti 40 – 50 dní. Výška snehovej pokrývky sa pohybuje prevažne okolo 20 – 40 cm. Prúdenie vzduchu na území katastra ovplyvňuje jeho orografia a reliéf. Najväčšie percento pripadá na vetry vanúce zo západu (14%), najmenej z juhu (1%). Bezvetrie tvorí 50% v roku. Podľa sily vetra patrí medzi najveternejší mesiac február a najpokojnejší august. So zrážkami a prúdením vzduchu súvisí aj oblačnosť. Najmenšia mesačná priemerná oblačnosť je v septembri a pribúda v mesiacoch november a december. Ročný priemer oblačnosti je 57%.

Súčasná krajinná štruktúra

V riešenom území boli vymedzené v platnom ÚPN VÚC Banskobystrický kraj nasledovný krajinný priestor:

Krajinný priestor D – zmiešaný

je vymedzený územím s polyfunkčným (poľnohospodársko-lesným, rekreačným) využívaním, prírodné ekosystémy majú lokálny charakter, poľnohospodárske aktivity sú výrazne limitované reliéfortvornými a klimatickými podmienkami (nízka produkčná schopnosť pôd, prevládajú trávoolúčne porasty, orné pôdy majú len lokálny charakter), lesy majú rovnocenné územné zastúpenie s výrazným protieróznym, vodohospodárskym, mikroklimatickým a rekreačným účinkom. Hlavná funkcia tohto krajinného priestoru je ekologicko-produkčná

Charakteristika jednotlivých sektorov:

- Ochrana prírody a krajiny
Krajinný priestor má vysoké zastúpenie ekologicky významných segmentov, ktoré sú zaradené do ÚSES nadregionálneho, regionálneho aj lokálneho významu, platia všeobecné podmienky ochrany prírody a krajiny okrem častí chránených území príslušnej kategórie a území tvoriacich kostru ekologickej siete. V riešenom území nemá tento sektor zastúpenie.
- Lesná výroba

Má v krajinnom priestore vo vzťahu k rozsahu lesnej pôdy značný význam, lesohospodárska činnosť musí zohľadňovať ekologické a environmentálne aspekty, ktoré lesy v danom priestore plnia.

- **Poľnohospodárska výroba**

Má vo vzťahu k rozsahu poľnohospodárskej pôdy značný význam, vzhľadom na nízky produkčný potenciál pôd a vysokú krajinno-ekologickú hodnotu celého krajinného priestoru doporučené je uplatňovanie alternatívneho (organického) poľnohospodárstva formou lúčno-pasienkarských hospodárstiev.

Sekundárna (súčasná) krajinná štruktúra predstavuje súbor prvkov a zložiek krajiny, ktoré v súčasnosti vyplňujú zemský povrch. Skladajú sa zo súborov človekom ovplyvnených prirodzených a človekom čiastočne alebo úplne pozmenených dynamických systémov a novovytvorených umelých prvkov a zložiek. Druhotná štruktúra krajiny ako viditeľná povrchová časť geosystémov je hlavným cieľom zmien krajinného prostredia a z fyziognomicko-ekologického pohľadu ju tvoria nasledovné hodnotené skupiny prvkov a zložiek:

Krajinnú štruktúru tvoria súbory prirodzených a človekom čiastočne, alebo úplne pozmenených dynamických systémov. Pri komplexnom chápaní krajiny je to priestorové rozloženie a vzťahy medzi základnými jednotkami krajiny a ich súbormi (geobiokomplexy, geobiocenózy, ekosystémy). Súčasná krajinná štruktúra, t.j. priestorové rozmiestnenie jej prvkov nám poskytuje rámcovú predstavu o ekologických predpokladoch územia so zreteľom na ich súčasné využívanie.

Využitie krajiny katastra je ovplyvnené orografickými podmienkami a tvarom reliéfu. Charakteristický je výrazný výškový rozdiel medzi severnou a južnou časťou katastra. Prechod medzi nimi (stredná časť katastra) zaberajú súvislé lesné komplexy, s výraznou prevahou buka. Vyskytujú sa aj plochy nevyužívané – neúžitky s rôznymi stupňami ataku procesom sukcesie. V južnej časti katastra je priestorová diverzita štruktúrnych prvkov väčšia. Charakteristickým prvkom štruktúry krajiny sú plochy viníc. Dostatok je orných pôd úzkoblokových – záhumienky, sady a záhrady plošne naviazaných na sídlo. Táto skutočnosť pozitívne ovplyvňuje kvalitný obraz krajiny, krajinný obraz. Ploché chrbty medzi vodnými tokmi a ich mierne svahy zaberajú orné pôdy a trvalo trávne porasty, zväčša kosné lúky. Prirodzené plochy bez vegetácie sa v území nevyskytujú. Avšak ako sprievodný jav antropogénnej činnosti vznikli takéto plochy napr. v lokalitách skládok TKO, ako výseky pod vedeniami vysokého napätia, plochy v areáloch poľnohospodárskeho družstva a pod. Prechodne sa takýmito plochami stávajú miesta súvisiace s investičnou výstavbou.

Zastúpenie jednotlivých kultúr a druhov pozemkov v obci:

Obec	Celková výmera (ha)	Lesné pozemky (ha)	Poľnohosp. pôda (ha)	Vodné plochy (ha)	Zastavaná plocha (ha)
Kosihovce	2 069	960	1 022	20	48

Zdroj: ŠÚ SR – KS B. Bystrica, MOŠ 2022

Graf č.1

3.2.1. Ochrana prírody a krajiny, územný systém ekologickej stability

Okres Veľký Krtíš má v porovnaní s ostatnými regiónmi SR malé množstvo vyhlásených chránených území. Vyhlásené chránené územia zahŕňajú podstatnú časť ekologicky najcennejších častí prírody týchto okresov. Rovnako to platí aj o územiach označovaných ako ekologicky významné segmenty krajiny. V rámci starostlivosti o chránené územia nie sú zatiaľ spracované programy starostlivosti resp. osobitné režimy ochrany. Taktiež v rámci starostlivosti o chránené druhy neboli vypracované osobitné režimy ochrany. Vzhľadom k týmto údajom je nanajvýš dôležité rešpektovať aktuálne zákonné normy v oblasti ochrany prírody a krajiny, realizovať opatrenia navrhované v odborných dokumentoch (R-ÚSES apod.) a zároveň sa venovať oblasti prevencie, výchovy a vzdelávania.

Vyhlásené chránené územia

V riešenom území sa nachádzajú nasledovné vyhlásené chránené územia:

- Chránený areál Cerínsky potok
- Prírodná pamiatka Kosihovský kamenný vrch

Prírodná pamiatka Kosihovský kamenný vrch

Na južnom obvode pripravovanej CHKO Krupinská planina tesne nad obcou Kosihovce, ležiacou pri ceste Plachtince - Veľký Krtíš, sa týči krajinársky pôsobivý, na vrchole bralnatý kopec Kamenný vrch (442 m). Tvoria ho chaotické alebo slabo triedené brekcie amfibolicko-pyroxénických andezitov. Vznikli premiestňovaním vulkanických produktov bahňitými prúdmi. Nachádzajú sa tu aj úlomky morskej fauny (Gaál, Galvánek, 1986). Rozhodnutím ONV z 22. 1. 1985 (č.24/1984) lokalita bola vyhlásená za chránený prírodný výtvor. Ministerstvo životného prostredia ju dňa 30.9. 1996 preklasifikovalo na prírodnú pamiatku. Jej rozloha je 12,50 ha.

Dosiaľ neboli známe žiadne poznatky o lišajníkoch Kamenného vrchu, preto som ho v lete 1998 navštívil na dvoch exkurziách. Ich výsledky uvádzam v ďalších riadkoch. Dokladový materiál niektorých významnejších taxónov je uložený v herbári Botanického ústavu SAV v Bratislave, nomenklatúra a kategorizácia zraniteľných druhov sa riadi prácou Pišút et al. (1996).

Pohľad na bralo Kamenného vrchu

Lichenoflóra drevín je veľmi chudobná, prítomnosť acidofilných toxitolerantných taxónov svedčí o narušenom prostredí, hoci v bližšom okolí sa nenachádza žiaden významnejší zdroj emisií.

Na duboch (*Q. cerris*, *Q. robur*) rástli *Lecanora conizaeoides* Nyl. ex Croub., *Hypocenomyce scalaris* (Ach. ex Lilj.) Choisy, *Scoliciosporum chlorococcum* (Graewe ex Stenh.) Vězda (hojne), *Lepraria incana* (L.) Ach., *Phlyctis argena* (Spreng.) Flot., *Hypogymnia physodes* (L.) Nyl. (roztrúsene), *Evernia prunastri* (L.) Ach. (zriedkavo), *Parmelia glabratula* (Lamy) Nyl. (zriedkavo), *Parmelia tiliaacea* (Hoffm.) Ach. (miestami pomerne hojne), *Lecidella elaeochroma* (Ach.) Choisy (ojedinele). Ešte chudobnejšia je epifytická lichenoflóra na boroviciach (*Pinus nigra*). Zaznamenal som na nich iba acidofilný lišajník *Lecanora conizaeoides* Nyl. ex Croub.

Ani pôdne lišajníky nepredstavujú významnejšiu zložku rastlinných spoločenstiev. Vo vrcholových partiách sa stretáme len s dutohlávkami *Cladonia rangiformis* Hoffm., *Cl. pyxidata* (L.) Hoffm. subsp. *pyxidata* a *Cl. fimbriata* (L.) Fr.

Oveľa zaujímavejšia je epipetrická (skalná) lichenoflóra. Vrcholové partie, najmä miesta, na ktoré sadajú vtáky, pokrývajú žlté povlaky nitrofilného druhu *Candelariella vitellina* (Hoffm.) Müll. Arg., zelené škvrny zemepisníka *Rhizocarpon geographicum* (L.) DC., lekanory *Lecanora muralis* (Schreb.) Rabh. či diskoviek *Parmelia somloensis* Gyeln. a *P. conspersa* (Ehrh. ex Ach.) Ach. Striedajú sa s hnedými plochami, vytváranými kôrovitými i lupeňovitými druhmi (*Acarospora fuscata* (Schrad.) Th.Fr., *Lecidea fuscoatra* (L.) Ach., *Parmelia pulla* Ach.).

Dominanta Kamenného vrchu nad okolitou krajinou

Na skalných stenách orientovaných juhozápadne až juhovýchodne, okrem už vyššie spomenutých, rastú teplomilné druhy *Lecanora argopholis* (Ach.) Ach., *L. garovagli* (Körb.) Zahlbr., *L. demissa* (Flot.) Zahlbr., *Physcia dimidiata* (Arnold) Nyl. - obe posledné zriedka, ďalej *Ramalina capitata* (Ach.) Nyl., *R. pollinaria* (Westr.) Ach., *Physcia wainioi* Räsänen, *Ph. dubia* (Hoffm.) Lettau, *Rhizocarpon disporum* (Nägeli ex Hepp) Müll. Arg., *Diploschistes scruposus* (Schreb.) Norman. Miestami vidno veľké sivé laloky diskovky *Parmelia tiliacea* (Hoffm.) Ach. a rozsiahle kôrovité povlaky lekanory *Lecanora pannonica* Szat. Tento sorediózny druh, pôvodne opísaný z čadičových podkladov v juhozápadnom Maďarsku, dosiaľ nebol zo Slovenska známy, podobne ako ďalšie drobné kôrovité druhy *Catillaria chalybeia* (Borrer) Massal. a *Aspicilia epiglypta* (Norrlin ex Nyl.) Hue, ktoré tu takisto rastú. Posledný je príbuzný rozšírenému druhu *Aspicilia cinerea* (L.) Körb., odlišuje sa však okrem iného aj väčšími spórmi.

V štrbinách výslnných skál je nezriedkavý drobno kríčkovitý teplomilný *Leprocaulon microscopicum* (Vill.) Gams. Miestami s ním spolu rastie *Lepraria caesia* (De Lesd.) J. R. Laundon.

Nálezy troch druhov dosiaľ zo Slovenska neznámych a rad vzácnejších alebo fyto geograficky zaujímavých taxónov (z nich tri zaradené medzi zraniteľné v zozname ohrozených lišajníkov: *Lecanora demissa* /Flot./ Zahlbr., *L. garovaglii* /Körb./ Zahlbr., *Physcia dimidiata* /Arnold / Nyl.), potvrdzujú oprávnenosť ochrany aj pokiaľ ide o tieto organizmy. Epipetrické druhy pokrývajú substrát na rozľahlých, farebne odlišných plochách a malebne tak dotvárajú bizarný charakter vrcholových partií. Navyše, samotné stielky lišajníkov spevňujú miestami drobný povrch skál a prispievajú tak stabilizovať geomorfologický charakter prírodnej pamiatky.

Chránený areál - Cerínsky potok

Predmetom územnej ochrany je výskyt chráneného a kriticky ohrozeného druhu slovenskej flóry, kruštika polabského (*Epipactis albensis*), ktorý sa podľa doterajších poznatkov vyskytuje len na 2 lokalitách na Slovensku. Lokalita leží západne od obce Čebovce a druh tu rastie na piesčitohlinitých nánosoch v nive meandrujúceho Cerínskeho potoka, kde v brehovom poraste dominuje *Alnus glutinosa* s výraznou prímiesou *Salix fragilis*, *Populus x canadensis*. Podľa súčasných poznatkov predstavuje táto lokalita najbohatšiu populáciu tohto druhu na Slovensku.

Dátum vyhlásenia rok 1997. Výmera areálu je 6,2787 ha.

Základnou súčasťou európskej politiky pri ochrane biodiverzity a ekosystémov je úplná realizácia sústavy NATURA 2000, ktorá má vytvoriť súvislú európsku sieť osobitne chránených území, ktorú budujú členské krajiny nezávisle na národných sústavách chránených území.

3.2.2 Životné prostredie

Ochrana životného prostredia spočíva v ochrane jednotlivých jeho zložiek, v minimalizácii negatívnych vplyvov na životné prostredie a v rešpektovaní princípov trvalo udržateľného rozvoja. Povinnosť chrániť všetky zložky životného prostredia je zakotvená v rade zákonných opatrení, z nich najvýznamnejšie sú :

- Zákon NR SR č.127/1994 Z.z. o posudzovaní vplyvov na životné prostredie v znení nesk. predpisov,
- Zákon č. 17/1992 Zb. o životnom prostredí v znení nesk. predpisov,
- Zákon č. 525/2003 Z. z. o štátnej správe starostlivosti o životné prostredie v znení nesk. predpisov,
- Zákon č. 478/2002 Z.z. o ochrane ovzdušia v znení nesk. predpisov,
- Zákon č. 401/1998 Z.z. o poplatkoch za znečisťovanie ovzdušia v znení nesk. predpisov,
- Zákon č. 223/2001 Z.z. o odpadoch v znení nesk. predpisov,
- Katalóg odpadov v znení nesk. predpisov.

V oblasti životného prostredia patria k samostatne sledovaným tieto zložky:

- Ovzdušie, pôda, voda, odpady, hluk a vibrácie, žiarenie
- Ich stav významnou mierou vplýva aj na stav zdravotného stavu obyvateľstva. V riešenom území patrí k najviac zaťaženým zložkám voda a pôda, a to z dôvodu absencie likvidácie odpadových vôd a ako dôsledok vplyvu intenzívneho poľnohospodárstva. Samostatnou zložkou sú odpady.

Znečistenie ovzdušia je taký stav, kedy najvyššie prípustné koncentrácie škodlivých látok v ovzduší sú prekročené. Na stave znečistenia ovzdušia sa podieľajú vplyvy globálne (diaľkový prenos znečisťujúcich látok) i lokálne (emisie z miestnych zdrojov znečistenia ovzdušia).

Medzi hlavné miestne zdroje znečistenia ovzdušia patria v riešenom území:

- lokálne vykurovanie,
- automobilová doprava,
- sekundárna prašnosť spôsobená poľnohospodárskou a stavebnou činnosťou a nedostatočným čistením komunikácií,
- diaľkový prenos

Pôda ako zložka životného prostredia je zároveň základným výrobným prostriedkom odvetvia poľnohospodárstva. Pôdny fond je chránený zákonom c. 307/1992 Zb. o ochrane poľnohospodárskeho pôdneho fondu.

Základnými zdrojmi znečistenia pôd v riešenom území sú:

- poľnohospodárstvo,
- veľkoplošné hospodárenie so sprievodnými javmi (ťažká mechanizácia, chemizácia, nafta, poľné hnojiská, meliorácie) spôsobuje zmeny štruktúry pôdy a jej biologickú degradáciu,
- vytváraním veľkých osevných plôch došlo k odstráneniu rozptýlenej krajinnej vegetácie, čím sa zvyšuje riziko vodnej aj veternej erózie,
- osídlenie so svojimi sprievodnými javmi,
- odpady,
- stavebná činnosť,
- odpadové vody,
- doprava,

- rekreácia,
- lesné hospodárstvo.

Kľúčovým predpisom v **odpadovom hospodárstve** je Zákon č. 223/2001 Z.z. o odpadoch v znení neskorších predpisov. Zákon definuje náležitosti programov odpadového hospodárstva (POH), pôsobnosť orgánov štátnej správy, povinnosti právnických a fyzických osôb, náležitosti nakladania s odpadom, recyklačný fond a i. Jeho vykonávacia vyhláška (283/2001 Z.z.) upravuje niektoré podrobnosti napr. pre obsah POH a pre nakladanie s odpadmi a požiadavky na zariadenia na nakladanie s odpadmi. Od 1. januára 2006 nadobudlo účinnosť ustanovenie zákona o odpadoch, ktoré zakazuje zneškodňovať biologicky rozložiteľný odpad zo záhrad, parkov, cintorínov. Každý pôvodca je povinný triediť bioodpad zo záhrad oddelene od ostatných druhov odpadu a zabezpečiť je ho kompostovanie vo vlastných priestoroch. Znižovanie odpadu jeho separáciou a následným zhodnocovaním je prioritou aj pre obec Sklabiná.

Hluk a vibrácie zhoršujú kvalitu životného prostredia a negatívne pôsobia nielen na zdravie ľudí, ale aj na flóru a faunu. Nebezpečnosť ich pôsobenia spočíva v tom, že v porovnaní s inými negatívnymi faktormi (napr. chemikálie) nezanechávajú žiadne merateľné reziduá. Stresové pôsobenie hluku sa prejavuje najmä ako sprievodný jav automobilovej dopravy v intraviláne sídla. Riešením je navrhovaný obchvat štátnej cesty mimo obce. Zodpovedajúca hladina hluku na ceste II/527 v súčasnosti predstavuje hodnotu 65,4 dB(A). Izofóna hluku 60 dB(A) je vo vzdialenosti 28 m od osi komunikácie pre zastavané územie.

Žiarenie sa na celkovej radiačnej záťaži obyvateľstva sa podieľa kozmické žiarenie a prirodzená rádioaktivita hornín, hydrosféry a atmosféry. K tomuto pristupujú umelé zdroje (používanie umelých rádioizotopov v medicíne, produkty jadrového odpadu, havárie jadrových elektrární apod.). Najnebezpečnejším z prírodných zdrojov žiarenia je radón, presnejšie jeho dcérske produkty, ktoré sa zachytávajú na prachových časticách vo vzduchu a následne sú vdychované do pľúc, kde sa usadzujú a ožarujú pľúcne tkanivá. V súčasnosti sa venuje pozornosť monitoringu radónového ohrozenia v pôdach, stavebných materiáloch, vodách aj budovách. Požiadavky na obmedzenie radónového ožiarovania sú zakotvené aj v právnych normách. Riešené územie má nízku alebo strednú úroveň radónového rizika.

3.3. História, osídlenie, urbanistický vývoj

3.3.1 Historický vývoj obce

Obec Kosihovce sa spomína od roku 1135 pod názvom Kukezu, v roku 1295 dostala meno Kezev, neskoršie meno Kezw a to v roku 1353, roku 1448 Keszihocz, v roku 1484 Kesziholcz, neskoršie Kezyhowcz, v roku 1773 Keszihovce a v roku 1920 dostala terajšie meno Kosihovce, po maďarsky Dacsókeszi. Táto obec patrila rodine Dacsóvcov, ktorá pochádza z rodu Dobók, ich predok bol Dacsó Demeter z roku 1280, z jeho synov Ondreja, Dacsóho a Lóránta (1337-1353) sa rod rozšíril. Synovia Demetera v roku 1337 dostali južnú časť terajších Neniniec, Plachtiniec a Dacsov Lomu. Dacsó a Lóránt v roku 1353 dostali a zároveň sa stali zálohovanými vlastníkami terajších Kamenných Kosíh. Rod Dacsó sa rozšíril o synov Mikuláša, Jána a Štefana. Štefanov syn Pavel sa potom stal vlastníkom Kosihoviec. Podľa neho obec dostala meno

Dacsókeszi v XIX. storočí. Jeho celé meno bolo: Keszihóci - Dacsó - Lami - Dacsó Pál. Umrel v roku 1890. V 19. storočí po ich vymretí patrila obec Benickovcom, neskoršie Palástiovcoma a Hellovcom. Uvedený veľkostatkári dali obrábať majetok nájomníkom. Nájomníci boli: Ágoston a Jambor. Hellovi nájomníci boli Staus Zorád, Lenger Lubke Gustáv a Grone Eugen, ktorému patrila obec až do vzniku JRD. Roku 1910 veľkostatkár Hell doviedol prvého cigáňa do dediny, ktorý sa volal Jankeľ Ján. Tento robil kovácke práce, napr. reľaze. V roku 1715 mala obec kurín, mlyn a 13 domácností. V roku 1720 mala 22 domácností, v roku 1828 už 124 domov a 743 obyvateľov. Obyvatelia obce sa zaoberali poľnohospodárstvom, pestovali najmä obilniny, zemiaky, kukuricu, zeleninu a zaoberali sa vinohradníctvom. V roku 1535 bol v obci postavený rímskokatolícky kostol, ktorý bol postavený v rannorenesančnom štýle. Upravený bol v roku 1827, ďalšia úprava bola v roku 1961. Z 18. storočia tu bol aj kaštieľ Dacsó, postavený v neskorobarokovom štýle. Upravený bol v druhej polovici 19. storočia, neskôr zbúraný pre stavbu terajšej bytovky. Okrem rímskokatolíckeho kostola tu je aj evanjelický, neoklasický z roku 1874. Spočiatku slúžil ako modlitebňa, až v roku 1930 sa postavila veža a dostala táto modlitebňa podobu kostola. Obec v roku 1869 mala 651 obyvateľov. Okolo roku 1872 – 1875 pustošila v dedine cholera, ktorá pomerne zriedila obyvateľstvo. Vidíme to aj v tom, že v roku 1880 mala dedina už len 591 obyvateľov. O desať rokov neskôr už mala 604 a v roku 1900 už 647 obyvateľov. V hornom konci obce bol aj mlyn, ktorého majiteľ bol Hell, ale len do roku 1917. Neskoršie ho dal do používania Jánovi Képešovi. Tento v roku 1920 postavil nový mlyn, ktorý bol poháňaný parou.

Obchody

Obec mala i niekoľko obchodov a to potraviny a pohostinstvo. Prvý súkromný obchod – pohostinstvo mal Schwarz okolo 18. storočia. Okolo 19. storočia potom mal Weis obchod, kde sa predávali aj potraviny ako soľ, ocot, cukor... Ďalším obchodníkom bol Kón, ktorý už okrem potravín predával aj textil. Obchodovali ešte Klein, Kríž, Ventúra, ale to čo predávali nebolo uvedené.

Školstvo

Škola bola a aj zostane vždy jedným dôležitým bodom nášho života. Škola sa začínala stavať v roku 1913 ale sa vybudovali len základy. Stavbu začali robiť len po prvej svetovej vojne a dokončili ju v roku 1925. Do roku 1945 boli dve školy: katolícka a evanjelická. Materská škola bola v 50 – 60 rokoch v súkromných bytoch, neskoršie v spomínanom kaštieli. Materská škola sa začala stavať až v roku 1973.

Od roku 1938 až do roku 1944 bola obec pripojená k Maďarskej republike. 30.12.1944 ju obsadili vojská Sovietskej armády. Boje, v ktorých padlo 124 sovietskych vojakov, trvali asi štyri dni. Mnoho ľudí sa z vojny nevrátilo ako napr. Štrihó Štefan, Fónod Ladislav, Fónod Štefan, Kováč Ján. V decembri 1944 boli Pavel a Štefan Kováč na úteku z vojny zastrelení v Heršáni. Rodinu Ventúrovcov, ktorí boli židovského pôvodu deportovali do pracovných táborov. V roku 1946 sa malo začať vysťahovanie ľudí Maďarskej národnosti, ale to sa neuskutočnilo. Uskutočnilo sa vysťahovanie ľudí do Čiech vo februári 1947. Medzi vysťahovalcov patrili: Filip Ján, Vido Štefan, Zaťko Michal... V roku 1948 sa založilo MNV. V roku 1949 sa začala výstavba kultúrneho domu. Bol dokončený v roku 1951. Na terajšom mieste kultúrneho domu stál kaštieľ zemepána Hella, ktorý zomrel v roku 1916. Založenie JRD sa uskutočnilo 14.8.1950. Výstavba nového obchodu 1970 – 1972 a kolaudácia potoka Čurgov 1.12.1976. Dom smútku sa dokončil pomocou akcie „Z“, v roku 1976. Do roku 1978 žilo v obci 909 obyvateľov, z toho bolo 197 cigáňov.

Historický vývoj názvu obce

Kosihovce	1135 Kukezu, 1295 Keyev, 1353 Keyw, 1448 Keszihocz, 1484 Kesziholcz, 1773 Keszihovce, 1920 Kosihovce po maďarský Dacsókeszi
------------------	--

Symboly obce

Kosihovce 	Erb obce V červenom štíte medzi dvoma zlatými dvojlistými ratolesťami strieborné sklonené radlice – lemeš a čerieslo – medzi tri zlaté previazané bezosté klasy, bočné odvrátené, stredný sprevádzaný dvomi striebornými hviezdíčkami, to všetko prevýšené zlatou, perlami zdobenou korunou.
---	---

Zdroj: Obecný úrad

3.3.2. Kultúrne dedičstvo**Kultúrno-historické pamiatky**

V zmysle medzinárodných dohôd je kultúrne dedičstvo definované nasledovne: „Kultúrne dedičstvo tvoria historické a kultúrne hodnoty vytvorené predchádzajúcimi generáciami bez ohľadu na dobu a miesto ich vzniku. Predstavuje hmotné i nehmotné veci a predmety, jednotlivé objekty, ucelené súbory a komplexy“.

Historické a kultúrne hodnoty vytvorené predchádzajúcimi generáciami je potrebné ochraňovať. V území sa nachádzajú historické urbanisticko–architektonické štruktúry s pamiatkami architektúry niekoľkých storočí, ľudového staviteľstva s regionálnymi osobitosťami prvkov a štruktúr.

Obce môžu v zmysle zákona číslo 49/2002 Z.z. o ochrane pamiatkového fondu, § 14, ods. 4 rozhodnúť o utvorení a odbornom vedení evidencie pamätihodností obce. Do evidencie pamätihodností obce možno zaradiť okrem hnutelných vecí a nehnuteľných vecí aj kombinované diela prírody a človeka, historické udalosti, názvy ulíc, zemepisné a katastrálne názvy, ktoré sa viažu k histórii a osobnostiam obce. Rozhodnutia vo veci pamätihodností obcí sú prerokované v obecných zastupiteľstvách a schválené uzneseniami.

Pamätihodnosti v obci

Kostol rímsko-katolícky	anorenesančný z roku 1535, upravený v 18. storočí
Kostol evanjelický	neoklasicistický z roku 1874, veža je z roku 1930

Katolícky kostol

Evanjelický kostol

Rodinný hrob

Pomník jedného z majiteľov obce

Významné osobnosti v obci

Ernest Zórád (1834– 1900)	Maliar
Juraj Gerhart	Odborný spisovateľ vinárstva

3.4. Architektúra

Ľudová architektúra v obci

Základ dnešného usporiadania obce bol navrhnutý okolo roku 1869, z tohto obdobia pochádzajú najstaršie ľudové domy. Dedina je charakterizovaná ako „obec pri hradskej“. Výstavba je

prevažne murovaná z konca 19. a 1. pol. 20. storočia. Domy sú troj- a viacpriestorové, podpivničené, so stípkovou pavlačou na dvorovej strane. Majú valbové strechy pod tvrdou krytinou. Hospodárske budovy sú radené za domami vo dvoroch. Na fasádach sú znaky secesie. Prvým stavebným materiálom bolo drevo, blato, kameň, domy sa zvonku kalili na bielo. V neskoršom období sa stavali domy z váľkov (ílové blato a slama). Prednú a dvorovú časť domu chránili odkvapky. Kolmý trojuholníkový štít neskôr obili doskami, otvory boli formované v tvare hviezdy, mesiaca, slnka alebo kvetu.

Domy chudobných ľudí pozostávali z troch častí: vstupná časť, izba (kuchyňa s murovanou pecou slúžila aj ako spáľňa) a komôrka. Pec zaberala 1/6 izby, bola štvorhranná a vrch mala plochý, okolo pece boli umiestnené lavice. Z vrchu pece bol vyvedený na povalu „dymovod - dymník“, dym išiel na povalu, kde sa rozplynul, domy nemali komín. Kuchyňu volali „pitar“. Na domoch boli malé okná (potiahnuté látkou alebo kožou). Domy mali podlhovastý tvar, v jednom dome a na jednom spoločnom dvore žilo aj viac rodín.

Vo vinohradoch, boli vyhlbované vinohradnícke pivnice. Pivnice sú tvorené vo forme chodby a sú vydlabané do pieskovca. Väčšina pivníc bez budovy je vo vinohrade zoradená do radu. Prístrešok do vchodu pivnice bol občas zosilnený kamennou klenbou. Sú medzi nimi pivnice chránené strechou so šikmým schodišťom alebo s pivničnými dverami a prístreškom.

*Pohľad na obec
Kosihovce v
súčasnosti*

Zdroj: Obec

Súčasná architektúra

Súčasný stav v oblasti výstavby nových domov je väčšinou neuspokojivý, najmä v ich kvalitatívnom hodnotení. Architektúra pôvodných ľudových objektov je znehodnotená novotvami, ktoré nemajú oporu v žiadnej koncepcii, a to aj z dôvodu absencie územných plánov obcí, územných plánov zón, prípadne zastavovacích štúdií. Individuálny vkus, v mnohých prípadoch však nevkus stavebníkov, ktorí nie sú pri svojich zámeroch regulovaní odborníkom má za následok také zásahy do urbanistického a architektonického výzoru obce, ktoré výrazne znižujú kvalitu vzhľadu obce. To isté sa týka aj verejných objektov a plôch verejnej zelene. Tieto plochy sú často celkom neudržiavané, rozrastajú sa na nich buriny a alergénne rastliny, ktoré sa šíria nekontrolovateľne na ďalšie pozemky. Opakom je snaha o priblíženie sa mestu a výsadba nepôvodných, cudzokrajných drevín, ktoré nie sú vhodné do dedinského prostredia, ako sú napr. strieborné smrek, tuje a pod. Samozrejme, sú aj pozitívne príklady, ktoré je vhodné vyzdvihnúť a prezentovať navonok.

Bývanie

Úroveň bývania je jednou zo základných charakteristík životnej úrovne obyvateľstva. Jej vývoj úzko súvisí s rastom počtu obyvateľstva, jeho štruktúrou a rozmiestnením. Ovplyvňuje úroveň reprodukcie pracovných síl, pôsobí na celkový životný štýl obyvateľstva.

Základné údaje o domovom a bytovom fonde za rok 2011

V súčasnej dobe je v obci Kosihovce spolu 218 domov, z ktorých je 154 trvale obývaných a nebývaných je 64 domov. Od roku 2011 bol v obci Kosihovce postavený jeden nový rodinný dom.

Údaje o bytovom a domovom fonde - sčítanie rok 2021

Domy	162	Domy s vodovodnou prípojkou	100
Rodinné domy	157	Domy s plynovou prípojkou	117
Bytové domy	0	Domy s prípojkou na kanalizáciu	0
Domy vo vlastníctve FO	141	Obnovené domy	133

Zdroj: www.scitanie.sk

Byty	174	Priemerná podlahová plocha bytu (m ²)	124,92
Byty v rodinných domoch	169	Byty s vodovodom zo spoločného zdroja	111
Byty v bytových domoch	0	Byty vykurované plynom	88
Obecné byty	1		

Zdroj: www.scitanie.sk

3.5. Technická infraštruktúra**3.5.1. Doprava****Dopravné väzby riešeného územia**

Obec leží vo vzdialenosti 17 km od hranice s Maďarskou republikou. Medzi susedné obce patria Čebovce, Opava a Seľany, ktoré ležia cca 2 km od obce. Od okresného mesta Veľký Krtíš leží obec vo vzdialenosti 18 km a 70 km je vzdialená od krajského mesta Banská Bystrica. V hodnotenom území sa nenachádza železničná trať – železničná doprava.

Verejná hromadná doprava

Hromadnú autobusovú dopravu pre obec zabezpečuje SAD autobusovými spojmi s priamym spojením obce so sídelnými útvarmi Veľký Krtíš, Levice, Lučenec, Šahy a Bratislava. Počet spojov v pracovných dňoch je postačujúci. Z časového hľadiska absentujú spoje po 17,30 hod. v pracovných dňoch a v dňoch pracovného pokoja počas celého dňa. V obci sa nachádzajú tri

autobusové zastávky s vyhovujúcou pešou dostupnosťou pre obyvateľov. Vzhľadovo autobusové zastávky sú vyhovujúce, okrem zastávok na štátnej ceste I/75. Autobusová doprava je výlučnou hromadnou dopravou zabezpečenia spojenia obce s mestami s vyššou vybavenosťou. Zlepšenie autobusovej dopravy v obci predpokladá najmä nasadenie väčšieho počtu menších autobusov a koordináciu spojov tak, aby sa dosiahol priemerný štandard dostupnosti obce počas víkendových dní a v pracovných dňoch po 17,30 hod.

Pešia doprava

Pešia doprava je vzhľadom polohu obce vo vzťahu k ceste prvej triedy a na intenzitu dopravy bezpečná. Obec leží pod cestou prvej triedy I/75 na vedľajšej komunikácii. Popri ceste je len čiastočne vybudovaný peší chodník, ktorý vedie k autobusovej zastávke, ktorá je umiestnená na ceste prvej triedy. Z dôvodu bezpečnosti peších chodcov na ulici vzniká potreba dobudovať tento chodník.

3.5.2. Vodné hospodárstvo

Zásobovanie pitnou vodou

Obyvatelia obce získavajú pitnú a úžitkovú vodu z verejného vodovodu a z prameňov kopaných studní.

Odkanalizovanie a čistenie odpadových vôd

Obec nemá vybudovanú verejnú kanalizáciu. Odpadové vody sú zachytávané v žumpách a septikoch alebo priamo vyústené do miestnych jarkov a potoka.

3.5.3. Energetika

Širšie vzťahy

Odber elektrickej energie je v Banskobystrickom kraji zabezpečený dodávkou elektrickej energie po nadradenom prenosovom systéme ZVN 400 kV a VVN 220 kV a distribučnom rozvodnom systéme 110/22 kV, prostredníctvom energetických uzlov 400/220/110 kV rozvodní a transformovní. Obec je zásobovaná elektrickou energiou zo vzdušného vedenia VN 22 kV. V obci je z tohto vedenia napájaných 7 transformačných staníc. Miestny sekundárny rozvod je riešený prevažne vzdušným vedením, situovaným na stožiaroch vo výške cca 8 m nad terénom. V južnej časti katastrálneho územia prechádza tranzitné vedenie VN 110. v smere východ - západ.

Pre elektroenergetické vzdušné vedenia vyplývajú zo zákona č. 455/1991Zb. (§19) nasledovné ochranné pásma:

- vedenie VVN 110 kV - 15 m na obidve strany kolmo na vedenia od krajného vodiča
- vedenie VN 22 kV - 10 m na obidve strany kolmo na vedenia od krajného vodiča
- trafostanice - okruh 10 m

Plynofikácia, zásobovanie teplom

Južnými okresmi Banskobystrického kraja (Lučenec, Revúca, Rimavská Sobota a Veľký Krtíš) vedie sústava štyroch línii tranzitného plynovodu pre medzinárodnú dopravu zemného plynu. V blízkosti obce Veľké Zlievce je kompresorová stanica uvedenej sústavy KS 03.

Medzištátny plynovod „Bratstvo“ s veľmi vysokým tlakom je vedený po samostatnej trase a prechádza okresmi Krupina, Lučenec, Revúca, Veľký Krtíš a Rimavská Sobota. Z hľadiska

dopravy a dodávky plynu má základný význam Medzinárodný plynovod BRATSTVO VVTL DN 700 s veľmi vysokým tlakom. Vlastný odber plynu sa realizuje zo súbežného plynovodu DN 100 prostredníctvom odbočiek a prípojok pre jednotlivé sídelné útvary.

Obec je plne plynofikovaná. VTL prípojka DN 100, PN 40 je napojená na VTL plynovod Lučenec - Levice DN 500. Plynovodná sieť a plynárenské zariadenia v súčasnosti dostatočne pokrývajú spotrebu zemného plynu v obci.

3.5.4. Telekomunikácie

Obce vo verejnej telefónnej sieti patrí do sekundárneho centra Banská Bystrica a primárnej oblasti – regionálnej oblasti Lučenec, pod ktorý spadá uzlový telefónny obvod Veľký Krtíš. Telefonizácia je zabezpečená z UTO Lučenec. Telekomunikačný rozvod miestnej telefónnej siete (MTS) je zabezpečovaný vzdušnými káblovými vedeniami, ktoré sú v uspokojivom technickom stave. V obci sa nachádza jeden verejný telefón.

Pozdĺž miestnych komunikácií prechádzajú podzemné telekomunikačné káble v správe ST a.s. V obci je inštalovaná digitálna telefónna ústredňa. Miestna telefónna sieť je tvorená podzemnými káblovými rozvodmi.

Iné druhy telefónnej siete

V rámci pokrytia územia Slovenska signálom Verejnej rádiatelefonickej siete sú vybudované základňové stanice pre šírenie signálu VRS systémom GSM 900 MHz a GSM 1800 MHz. V súčasnosti pôsobia na Slovenskom trhu traja mobilní operátori – Orange Slovensko, a.s. Bratislava, spoločnosť T-mobile a Telefonica O₂. Tieto spoločnosti majú na území Slovenska rozmiestnené svoje základňové, prenosové a centrálné stanice podľa vlastných navrhnutých koncepcií rozvoja.

3.6. Sociálna infraštruktúra

Kultúra, osвета

Obec	Kultúrny dom	Kino	Folklórny súbor	Knižnica	Múzeum	Multifunkčné ihrisko
Kosihovce	áno	-	-	áno	-	áno

Zdroj: Vlastný prieskum

Občianska vybavenosť

Obec	Elektrická energia	Plyn	Kanalizácia	Vodovod	Materská škola	Základná škola 1. – 4. ročník	Stredná škola	Obchod
Kosihovce	áno	áno	-	áno	áno	-	-	áno

Zdroj: ŠÚ SR – KS B. Bystrica, MOŠ 2012

3.7. Hospodárska základňa

3.7.1. Priemyselná výroba

Okres Veľký Krtíš patrí v rámci Banskobystrického kraja, ale aj v rámci Slovenskej republiky medzi okresy s nízkou mierou industrializácie. Priemyselná výroba je v zásade lokalizovaná len do sídla okresu, mesta Veľký Krtíš, kde ju reprezentujú podniky strojárskeho, potravinárskeho a textilného priemyslu. V poslednom období sa etablovalo aj niekoľko zahraničných spoločností na území mesta Veľký Krtíš. Okrem toho tu pôsobia menšie výrobné prevádzky na báze živnostenského podnikania a remeselných činností, prípadne miestne filiálne prevádzky ďalších podnikov sídliačich mimo okresu, nepresahujúce lokálny, nanajvýš regionálny význam.

Popri veľkom priemysle sa už v súčasnosti vytvára skupina malých a stredných podnikov a drobných živnostníkov, orientovaných predovšetkým na uspokojovanie potrieb vlastného regiónu a na rozširovanie a spetrovanie ponuky najmä spotrebného a potravinárskeho tovaru na vnútornom trhu. Pre tieto aktivity treba vytvárať výhodné legislatívne, administratívne a ekonomické podmienky, pretože okrem prínosu vyplývajúceho z vlastnej výrobnéj produkcie sú aj dôležitým zdrojom pracovných príležitostí.

Na území obce sa nachádzajú nevyužitú priestory bývalých poľnohospodárskych budov, ktoré sú vhodné na podnikanie. V niektorých priestoroch už rozvíjajú podnikateľské aktivity miestni občania.

Hospodárska činnosť v obci

V mesiaci november 2023 bolo v živnostenskom registri zapísaných 11 aktívnych prevádzok v obci Kosihovce.

49 živnostníkov – www.zrsr.sk

The screenshot shows the search results on the ZRSR website. The search criteria are set to 'Zrsr.sk/Search' and the location is 'Kosihovce'. The results list 49 entries, with the first three being:

Živnostník	IČO	Adresa
BrankoSad s.r.o.	55233414	99125 Kosihovce 127
Ďávid Povalač	54601533	99125 Kosihovce 248
Domínik Kliment	50821148	99125 Kosihovce 38

Below these, another entry is visible:

Erik Kováč	50354396	99125 Kosihovce 204
-------------------	----------	---------------------

The interface includes a search bar at the top, navigation icons, and a footer with system information like '8°C Cloudy' and the date '20.11.2023'.

6 právnických osôb – www.orsr.sk

Obchodný register SR - Výsledky

orsr.sk/hľadaj_sktlo.asp?ULICA=&CISLO=&OBECA=&OBEC=&GID=0&R=on

Ministerstvo spravodlivosti Slovenskej republiky
OBCHODNÝ REGISTER NA INTERNETE

Slovensky English

Výsledky vyhľadávania podľa sídla subjektu (len v aktuálnych záznamoch)

Ulica: skáňovrak Stránka: 1 / 1
Číslo: skáňovrak Záznamy: 1 - 6 / 6
Obec: Kosihovce Dátum: 29.11.2023
Súč. skýkoľvek

	Obchodné meno subjektu	Výpis	Zberka listín
1.	BrankoSed s. r. o.	Aktuálny Úplný	
2.	EUREN s.z.o.	Aktuálny Úplný	
3.	FIBPovci s.z.o.	Aktuálny Úplný	
4.	GYURASZ, s.z.o.	Aktuálny Úplný	
5.	K&H EU s.z.o.	Aktuálny Úplný	
6.	KALMATEX s.z.o.	Aktuálny Úplný	

O obchodnom registri SR | Návod na používanie ORI | Naša adresa
Vyhľadávacie podľa: obchodného mena | identifikačného čísla
sídla | spisovej značky | príslušia a meno osoby

Aktuálne zmeny | Automatizované doplnenie identifikačných údajov | Kontakty na registrované sedy
Formuláre na podávanie elektronických návrhov na zápis do OR
Zoznam osôb, ktoré môžu byť vymazané (§76ba OSZ)

Zoznam aktuálnych SHR:

- Juraj Povalač, Kosihovce č.241
- Ing. Jozef Képeš, Kosihovce č.197
- Szilárd Fónod - SIKES

3.7.2. Nerastné suroviny a prírodné zdroje

Ťažba rudných a nerudných surovín

Ťažba rudných surovín v obci nie je zastúpená.

Prírodné zdroje – minerálne pramene

V obci Kosihovce sa nenachádzajú minerálne pramene.

3.7.3 Poľnohospodárstvo a pôda

Obec	Spolu (ha)	Poľnohospodárska pôda (ha)						Lesná pôda v ha	Vodné plochy v ha	Zastavaná plocha v ha	Ostatná plocha v ha
		Poľnohospodárska pôda spolu	orná pôda	TTP	záhrady	vinice	Ovocné sady				
Kosihovce	2069	1022	462	380	23	157	0	960	20	48	19

Zdroj: SU SR – KS B. Bystrica, MOŠ 2022

Poľnohospodárska prvovýroba

Poľnohospodárstvo má v obci najväčšiu tradíciu. Celková výmera poľnohospodárskeho pôdneho fondu v obci tvorí 1 022 ha, čo predstavuje 49,39 % z celkovej výmery obce. Lesná pôda tvorí 960 ha, čo predstavuje 46,39 % z celkovej výmery obce. Celková výmera obce je 2 069 ha, vrátane poľnohospodárskej pôdy, lesných pozemkov, vodných plôch a zastavaných plôch.

Relevantnými charakteristikami pre špecifikovanie funkčnej diferenciácie poľnohospodárskej pôdy sú celospoločenské záujmy a potreby produkčného a mimoprodukčného využívania územia. Preto bol poľnohospodársky fond funkčne diferencovaný ako:

- produkčný, s bioprodukčnou funkciou
- chránený, s legislatívnou ochranou
- ochranný, s ekologickou funkciou
- rekreačný, s environmentálnou funkciou.

Priemerná teplota v januári klesá na -3° až -4° C, v júli stúpa na 19° C až 21° C. Pestovanie niektorých teplomilných plodín obmedzuje vymrzanie pri inverzných situáciách. Bezmrázové obdobie trvá 160 – 180 dní. Priemerný ročný úhrn zrážok 600-700 mm neposkytuje dostatok vlahy pre intenzívnu rastlinnú výrobu, pretože také i väčšie hodnoty dosahuje potenciálny výpar.

Pomerne rovnocenný podiel rastlinnej a živočíšnej výroby na objeme poľnohospodárskej výroby sa v posledných rokoch (od r. 1991) narušil prudkým znížením objemu živočíšnej výroby. Obec je z hľadiska pestovaných plodín charakteristická pestovaním obilovín a vinohradníctvom.

3.7.4. Lesné hospodárstvo

Základným právnym predpisom upravujúcim starostlivosť o lesy je zákon č. 326/2005 o lesoch v znení neskorších predpisov. Podľa tohto zákona sú lesy jedným z najväčších bohatstiev našej vlasti, sú jednou zo základných zložiek životného prostredia a poskytujú trvalý zdroj dreva pre priemyselné odvetvia. Lesy ovplyvňujú a zlepšujú podnebie, vodné a pôdne pomery, vytvárajú prirodzené prostredie pre mnohé druhy rastlín a živočíchov, aj ich spoločenstiev, uchovávajú prírodné krásy a sú aj zdrojom zdravia a osvieženia obyvateľstva.

V záujmovom území lesy pokrývajú takmer polovicu jeho rozlohy (46 %) pričom obklopujú obec Kosihovce zo všetkých strán.

Obec	Celková výmera ZÚJ (ha)	Výmera lesov (ha)	Lesnatosť (%)
Kosihovce	2 069	960	46,4

Zdroj: ŠÚ SR – KS B. Bystrica, MOŠ 2022

Lesné pozemky obhospodaruje tak štátny (Lesy SR š.p. B. Bystrica OZ Levice) a neštátny sektor Obec Kosihovce. Lesné pozemky sú klasifikované ako ochranné lesy. Funkciou ochranných lesov v obci je predovšetkým zachovanie stromovej vegetácie na extrémnych stanovištiach a tiež všeobecná ochrana pôdneho krytu.

Dřevinová skladba porastov je diferencovaná vzhľadom na nadmorskú výšku, expozíciu a ďalšie prírodné podmienky. Najčastejšie sa vyskytujúce dreviny v predmetnom území sú: agát biely, dub cerový, dub letný, hrab obyčajný, buk lesný.

Poľovníctvo

Takmer celé územie veľkokrtíšskeho okresu má vynikajúce podmienky pre život poľovnej zveri. Je to dané množstvom lesných porastov, poľnohospodárskeho charakteru krajiny s možnosťou obživy, ako aj striedaním oboch druhov pôdneho fondu a množstvom remízok pre úkryt a odpočinok zveri. Podľa vyhlášky MP SR č. 91/1997 Z.z. o poľovných oblastiach a o akostných triedach poľovných revírov je poľovný revír v obci zaradený do nasledujúcich srnčích poľovných oblastí a podoblastí:

- Poľovná podoblasť Beluj
- S XI. Modrokamenská srnčia oblasť
- Danielia poľovná lokalita

Najpočetnejšou poľovnou srstnatou zverou je srnec hôrny, diviak lesný, daniela škvrnitý, muflón obyčajný, jeleň obyčajný. Z pernatej zveri sa vyskytuje bažant jarabý, sojka obyčajná a rôzne druhy spevavcov, zo škodnej je to líška obyčajná a kuna lesná. V obci Kosihovce nie je v súčasnosti registrované žiadne poľovnícke združenie.

3.7.5. Rekreačia a cestovný ruch

Obec Kosihovce má reálny potenciál predovšetkým pre rozvoj vidieckej turistiky vrátane agroturistiky (ktorá je forma vidieckej turistiky poskytovaná podnikateľmi v poľnohospodárskej výrobe a slúži im ako dodatočný alebo ďalší finančný zdroj k udržaniu alebo rozšíreniu hlavného podnikateľského programu so špecifikáciou na vinohradníctvo a jestvujúce vínne pivnice). Tieto aktivity sú bezprostredne späté s prírodou, krajinou a vidieckym prostredím, prispievajú k celkovému rozvoju obce najmä tým, že umožňujú zhodnotiť danosti vidieckeho prostredia (vínne pivničky), a to i pri pomerne nízkej finančnej náročnosti, vytvoria nové pracovné príležitosti a napomáhajú obnove a rozvoju obce.

Cez vidiecky turizmus sa do procesu turizmu a rekreácie zapája vidiecke osídlenie, a to:

- zabezpečením vybavenosti a služieb pre CR priamo v obciach,
- zabezpečením rekreačného pobytu v obciach a osadách, pričom tieto môžu získať aj funkciu rekreačného útvaru,
- poznávaním vidieckeho spôsobu života až aktívnou prácou v rámci tzv. agroturistiky.

Vybavenosť obce z hľadiska cestovného ruchu

Obec	Stravovacie zariadenie/ počet stoličiek	Ubytovacie zariadenie	Pohostinstvo
Kosihovce	-		2

Zdroj: Vlastný prieskum

Ubytovacie zariadenia:

- Turistická ubytovňa Kosihovce

Pohostinské a reštauračné zariadenie:

- Cafe bar Kosihovce
- Krčma U Dendyho

3.8. Ľudský potenciál

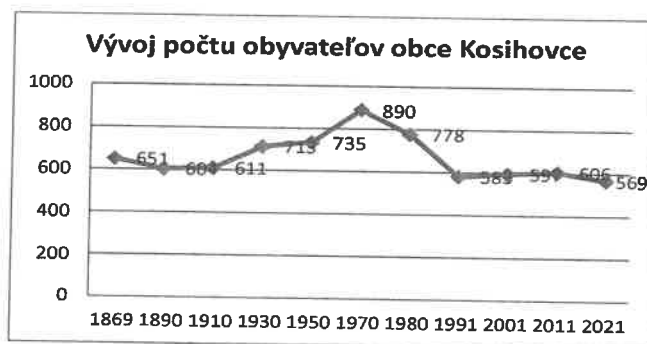
3.8.1. Obyvateľstvo

Vývoj počtu obyvateľov

Obec	1869	1890	1910	1930	1950	1970	1980	1991	2001	2011	2021	2022
Kosihovce	651	604	611	713	735	890	778	583	597	606	569	577

Zdroj: SU SR – KS B. Bystrica, Datacube 2022

Graf č. 2

Celkový počet obyvateľov obce v sledovanom období do roku 1970 pomerne lineárne narastal. Najvýraznejší nárast počtu obyvateľov v obci bol v tridsiatych a sedemdesiatych rokoch. V roku 1970 kulminoval počet obyvateľov na hodnote 890. V ďalších rokoch sa narušili tieto dlhodobé pozitívne demografické tendencie a obec zaznamenáva výraznejší pokles počtu obyvateľov za sledované obdobie. Od roku 2001 počet obyvateľov obce narastá a klesá striedavo o veľmi nízky

počet. Priemerný počet je od tohto času vyrovnaný čo dokumentuje aj graf vývoja počtu obyvateľov.

Trendy v demografii

Obec	Rok	Prírodný prírastok		Migrácia obyvateľstva		Celkový Prírastok/úbytok
		narodení	zomrelí	prist'ahovaní	vyst'ahovaní	
Kosihovce	2022	4	2	15	5	12

Zdroj: SU SR – KS B. Bystrica, MOŠ 2022

V obci dochádza k prirodzenému úbytku obyvateľstva spôsobeného nižšou mierou pôrodnosti v porovnaní s úmrtnosťou. Dominuje počet vyst'ahovaných nad počtom prist'ahovaných.

Trendy v demografii za roky 2016 - 2022

Roky	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Prist'ahovaní	9	6	9	11	22	29	15
Odsťahovaní	8	9	24	8	13	15	5
Narodení	3	6	4	7	5	7	4
Zomrelí	6	6	5	7	5	7	2

Zdroj: obec, 2023

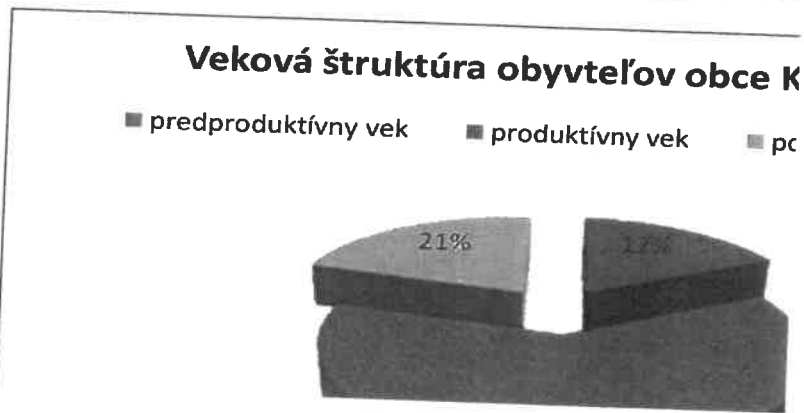
Veková štruktúra obyvateľov k 31.12. 2011

Obec	predproduktívny vek	produktívny vek	poproduktívny vek
Kosihovce	100	366	125

Zdroj: SU SR – KS B. Bystrica

V obci dochádza k vyrovnávaniu počtu obyvateľov v predproduktívnom a poproduktívnom veku. Je to spôsobené tým, že sa v obci nachádza rómska osada, kde je výrazne vyššia pôrodnosť, ktorá pozitívne ovplyvňuje tieto ukazovatele.

Graf č. 3

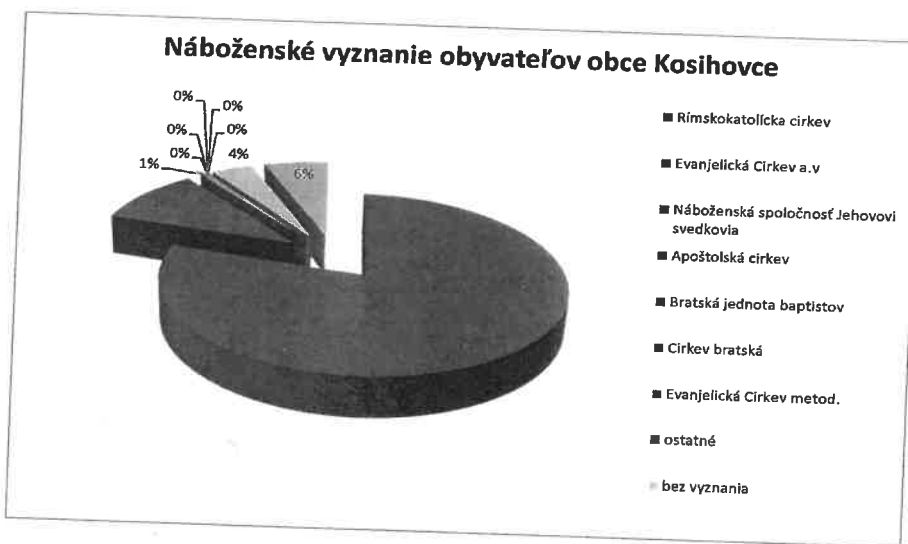

Náboženské vyznanie obyvateľov

Obec	Rímskokatolícka cirkev	Evanjelická Cirkev a.v	Náboženská spoločnosť Jehovovi svedkovia	Apoštolská cirkev	Bratská jednota baptistov	Cirkev bratská	Evanjelická Cirkev metod.	ostatné	bez vyznania	nezistené	spolu
Kosihovce	480	63	4	-	-	-	-	-	23	36	606

Graf č.4

Zdroj: SU SR – KS B. Bystrica, SOBD 2011

Najvyššie skončený stupeň vzdelania obyvateľstva

Obec	základné	učňovské a stredné (bez maturitý)	úplné stredné a vyššie (s maturitou)	vysokoškolské	bez školského vzdelania	Ostatní bez udania	Deti do 16 rokov	spolu
Kosihovce	175	149	121	25	125	11	117	606

Zdroj: SU SR – KS B. Bystrica, SOBD 2011

Najväčší počet obyvateľov obce má ukončené základné vzdelanie, učňovské vzdelanie a stredné vzdelanie bez maturity. Paradoxom je, že v čase posledného sčítania obyvateľov bol v obci len jeden vysokoškolsky vzdelaný občan.

Údaje zo sčítania obyvateľov – rok 2021

Údaje o obyvateľoch		
Počet obyvateľov spolu: 559	Muži: 279	Ženy: 280
Hustota obyvateľstva: 27,02	Štátni občania: 557	Cudzinci: 2

Veková štruktúra			
0-14 roční: 86	15-64 roční: 377	65 a viac roční: 96	Priemerný vek (roky): 41,32
Vzdelanie			
Základné: 191	Stredoškolské: 268	Vysokoškolské: 33	Ekonomicky aktívni: 243
Rodinný stav			
Slobodný, slobodná: 270	Ženatý, vydatá: 213	Rozvedený, rozvedená: 34	Vdovec, vdova: 42

Najpočetnejšie náboženské vyznania		
Rímskokatolícka cirkev v SR: 442	Evanjelická cirkev augsburského vyznania na Slovensku: 44	Bez náboženského vyznania: 57

Zdroj: www.scitanie.sk

3.8.2. Kluby, združenia a spolky

Kultúrno-spoločenský život je v obci zabezpečovaný nielen prostredníctvom obecného úradu, ale tiež v rámci záujmových združení občanov. V obci pracuje riadne zaregistrovaný a aktívny šachový klub, ktorý bol založený v roku 2002.

Združené spoločenské aktivity

Kultúrno-spoločenské aktivity uskutočňované v obci pre obyvateľov i pre návštevníkov udáva nasledujúci prehľad:

- Máj – Deň matiek
- Jún - Deň detí
- Júl – Deň obce
- December – Besiedka Deda Mráza

3.9. Trh práce

Vysoká nezamestnanosť v okrese Veľký Krtíš pretrváva dlhšie obdobie a je spôsobená špecifickými faktormi a dopadmi hospodárskej a sociálnej politiky, inštitucionálnych nastavení a vývoja na globálnych a lokálnych trhoch. **Aj v čase najvyššieho ekonomického rastu SR bola miera nezamestnanosti v okrese Veľký Krtíš stále nad úrovňou 17 %.**

Od roku 2012, kedy miera evidovanej nezamestnanosti dosiahla svoje maximum 25,9 %, nezamestnanosť v okrese postupne klesá. Klesajúca tendencia v nezamestnanosti pretrváva aj v roku 2021. K 31. júlu 2021 bolo v evidencii uchádzačov o zamestnanie 1 713 osôb.

Miera evidovanej nezamestnanosti klesla na 8,45 %, čo je v porovnaní s Banskobystrickým krajom menej o 0,03 percentuálneho bodu a v porovnaní so Slovenskom až o 2,55 percentuálneho bodu. Pokles miery nezamestnanosti nastal hlavne vznikom pracovných miest s finančnou podporou, ktoré však nemajú dlhodobý charakter, prevažne sú udržateľné len v období platnosti dohody o poskytnutí príspevku.

Tabuľka - Štruktúra UoZ podľa vzdelania v okrese Veľký Krtíš k 31. 7. 2021 (v %)

Názov ukazovateľa	Okres Veľký Krtíš	Banskobystrický samosprávny kraj	Slovensko
Neukončené základné vzdelanie	8,8	7,5	5,2
Základné vzdelanie	23,6	29,4	24,5
Nížšie stredné odborné vzdelanie	0,3	0,4	0,6
Stredné odborné vzdelanie	37,3	29,0	28,7
Úplné stredné odborné vzdelanie	20,2	21,4	23,6
Úplné stredné všeobecné vzdelanie	3,5	3,2	3,9
Vyššie odborné vzdelanie	0,2	0,7	0,5
Vysokoškolské vzdelanie 1.stupňa	1,3	1,5	2,3
Vysokoškolské vzdelanie 2.stupňa	4,4	6,6	10,4
Vysokoškolské vzdelanie 3.stupňa	0,1	0,2	0,3
N/A – neurčené	0,3	0,1	0,1

Zdroj: ÚPSVaR, Mesačná štatistika o počte a štruktúre UoZ, júl 2021

Z UoZ k 31. 7. 2021 má viac ako 30 % neukončené základné vzdelanie alebo ukončené len základné vzdelanie, takmer 40 %-tnú skupinu predstavujú UoZ so stredným odborným vzdelaním s výučným listom bez dostatočnej praxe. Obidve skupiny UoZ predstavujú spolu až 70 % (cca 2 700 UoZ) z celkového počtu UoZ, z čoho je cca jedna tretina občanov z marginalizovaných rómskych komunit.

Podľa zoznamu profesií vykonávaných bezprostredne pred evidenciou je v evidencii UoZ najviac ľudí, ktorí pred evidenciou nikde nepracovali (až 62,5 % UoZ), potom nasleduje skupina pomocných a nekvalifikovaných pracovníkov, operátorov a montérov strojov a zariadení, kvalifikovaných pracovníkov a remeselníkov a pracovníkov v službách a obchode.

V okrese je 58 % dlhodobo nezamestnaných a až 44 % UoZ je v evidencii dlhšie ako 24 mesiacov. Táto skupina je ťažko zamestnateľná, pretože má nižšiu motiváciu hľadať si prácu, dlhodobou nezamestnanosťou stratila pracovné návyky a zručnosti, Takíto UoZ vykonávajú väčšinou len aktivačné práce v rámci poberania hmotnej núdze.

Tabuľka - Štruktúra UoZ podľa dĺžky evidencie, stav k 31. 7. 2021 (v %)

Názov ukazovateľa	Okres Veľký Krtíš	Banskobystrický kraj	Slovensko
do 7 mesiacov	27,3	27,4	33,9
7 mesiacov až 12 mesiacov	14,8	14,7	15,4
12 mesiacov až 24 mesiacov	13,7	13,8	14,4

nad 24 mesiacov

44,2

44,1

36,3

Zdroj: ÚPSVaR, Mesačná štatistika o počte a štruktúre UoZ, júl 2021

V obci miera evidovanej nezamestnanosti je 10,22 % (31.12.2 Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny opäť zverejňuje štatistiky obcí SR na svojej web stránke.

Tabuľka - Miera nezamestnanosti v obci k 31.10.2023

OBEC	Celkom	EAO	% miera
Kosihovce	16	243	6,5

Zdroj: ÚPSVaR, Mesačná štatistika o počte a štruktúre UoZ, október 2023

Z hľadiska odvetvovej štruktúry je najviac zamestnávateľov so zameraním na obchodnú a reštauračnú činnosť a obchodné služby, za nimi nasledujú priemyselné a poľnohospodárske subjekty. V súčasnosti v priemyselnej výrobe a v oblasti služieb a cestovného ruchu podniká 553 subjektov, ktorí zamestnávajú takmer 3 300 osôb. V agrosektore pôsobí 63 subjektov, ktoré zamestnávajú 860 zamestnancov. Samosprávy a nimi zriadené školské zariadenia a podniky zamestnávajú na pracovný pomer 1 760 osôb a 435 osôb na základe iných dohôd.

Najväčším zamestnávateľom okresu je TECHNOGYM EE. s.r.o. s počtom zamestnancov 420, pričom z tohto počtu časť pracovnej sily je zamestnaná prostredníctvom personálnych agentúr. Všeobecná nemocnica s poliklinikou, n.o., zamestnáva 307 zamestnancov, ďalej nasledujú spoločnosti EQUUS a.s., SISME SLOVAKIA, s.r.o., Forschner Slovakia s. r. o., PAZZ, s.r.o. Ekobauernhof a. s. Viac ako 81 % podnikateľských subjektov v okrese má menej ako 10 zamestnancov.

Hospodársko-sídlna aglomerácia Malý Krtíš – Veľký Krtíš – Modrý Kameň je jediné väčšie priemyselné centrum v okrese, ktoré zamestnáva väčší počet zamestnancov. V priemyselnom parku Malý Krtíš v súčasnosti pôsobia dve talianske firmy so zameraním na výrobu elektromotorov a výrobu fitness strojov.

Stavebný priemysel v okrese predstavuje podiel 8,5 % z celkového hospodárstva a je zastúpený niekoľkými väčšími firmami a desiatkami malých firiem a živnostníkov. J – STAV spol. s.r.o. Medzi najvýznamnejšie spoločnosti v oblasti stavebníctva ďalej patria napr. Spoločnosť Š- TEAM s.r.o. zabezpečuje vodoinštalácie, kúrenárske, zámočnícke, búracie, stolárske a maliarske práce. TERMOTEX, s.r.o poskytuje služby hlavne v oblasti zatepľovania budov, tepelnej, protiotrasovej a hlukovej izolácie budov, podnikateľský subjekt Elmour - Milan Násali zabezpečuje stavebné práce a výrobu betónu.

3.10. Financovanie obce

Podľa zákona č. 369/1990 Z.z. o obecnom zriadení, v znení neskorších predpisov, obec financuje svoje potreby predovšetkým z vlastných príjmov, dotácií zo štátneho rozpočtu a z ďalších zdrojov. Vlastné príjmy v rozsahu podľa osobitných predpisov sú a) príjmy z majetku obce a z majetku prenechaného obci do užívania (nájom), b) výnosy z miestnych daní a z miestnych poplatkov, c) podiely na daniach v správe štátu, d) výnosy z pokút uložených za priestupky, e) iné príjmy.

Obec môže na plnenie svojich úloh použiť návratné zdroje financovania a prostriedky mimorozpočtových peňažných fondov. Na plnenie rozvojového programu obce alebo na plnenie inej úlohy, na ktorej má štát záujem, možno obci poskytnúť štátnu dotáciu. Použitie štátnej dotácie je preskúmateľné štátnym orgánom podľa osobitných predpisov.

Obci, ktorej vlastné príjmy nepostačujú na plnenie úloh samosprávy, možno poskytnúť štátnu dotáciu podľa normatívu určeného vládou. Obec môže svoje úlohy financovať aj z prostriedkov združených s inými obcami, so samosprávnymi krajmi a s inými právnickými osobami alebo fyzickými osobami.

Obec si môže na plnenie svojich úloh zriadiť mimorozpočtové peňažné fondy. Na plnenie úloh spoločných pre viac obcí alebo z iného dôvodu môžu obce zriadiť spoločný fond; správu fondu vykonáva rada fondu ustanovená obcami, ktoré fond zriadili, a to podľa dohodnutých pravidiel.

3.11. Ex-post hodnotenie predchádzajúceho dokumentu

Prehľad realizovaných projektov za obdobie rokov 2015 – 2023

Opatrenia	Rok realizácie	Rozpočet skutočný v EUR	Zdroj financovania EU/dotácia/vlastné
Rekonštrukcia budov v majetku obce - budova materskej školy	2021 - 2023	321 018,37	178 837,50 € (NFP) dotácia 86 453,61 € (dodat.prísp.) 55 727,26 € vlastné zdroje
Rekonštrukcia budov v majetku obce - budova kultúrneho domu na viacúčelové využitie	2020 2020 2021	9 450,00 10 000,00 12 000,00	Dotácia + Vlastné zdroje
Oprava miestnych komunikácií a chodníkov v obci, vybudovanie nových chodníkov a rigolov v obci „Obnova miestnych komunikácií a chodníkov v obci Kosihovce“	2022	143 408,65	137 011,01 € (NFP, Dotácia) 6 397,64 € (vlastné zdroje)
Zavedenie separovaného zberu a vybudovanie zberného dvora, vybudovanie kompostoviska, likvidácia čiernych skládok	2018	47 038,20	Dotácia + Vlastné zdroje
Vybudovanie detského ihriska	2019	13 000,00	Dotácia + Vlastné zdroje
Rekonštrukcia a modernizácia verejného osvetlenia	2018	9 000,00	Dotácia + Vlastné zdroje
Vybudovanie bezdrôtového informačného výstražného systému	2015	6 900,00	Dotácia + Vlastné zdroje
Výmena/rekonštrukcia autobusových zastávok v obci	2022	5 721,60	Vlastné zdroje
Chodník pri Materskej škole	2023	2 637,90	Vlastné zdroje
Vybavenie/zariadenie tried MŠ + kuchyňa	2023	58 575,18	50 000 € (NFP- dotácia) 8 575,18 € (vlastné zdroje)

Zdroj: obec, rok 2023

Celková hodnota investícií v rokoch 2015 – 2023 bola v hodnote **638 749,90 EUR**. Zdroje financovania boli dotačné, EU a vlastné.

3.11. Kultúrno-spoločenský život obce

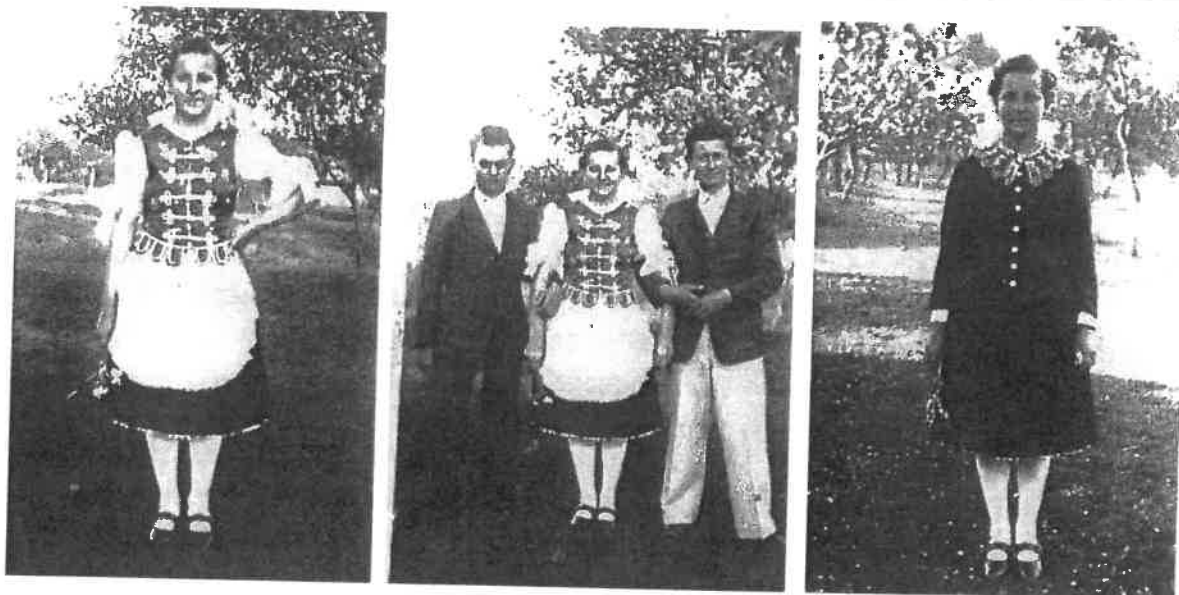
Ludový odev, ľudové remeslá, ľudové tradície a zvyky

Tradičný odev alebo kroj počas dejín obce prekonal niekoľko zmien. Nám sa zachovali len z konca 19. storočia. Ženský odev tvorilo niekoľko častí. Na telo sa obliekala plátená košeľa so širokými rukávami. Tá, ktorú nosili vo sviatočné dni bola zdobená výšivkou v oblasti krku a tiež aj rukávov. Na túto košeľu sa obliekal pruslík, ktorý bol zdobený výšivkami. Na vrch sa obliekala ešte aj vesta. Pod vrchnou sukňou sa obyčajne nosili ešte tri ale niekedy až päť spodných sukni. Na vrchnej sukni sa nosila ešte zástera. V zime bol odev doplnený o kožúšok. V prípade dievčat sa do vlasov vplietali pestré stužky. U vydatých žien sa menil aj spôsob úpravy hlavy. Ženám sa na hlavu pripínala tzv. villuška (párta), ktorá bola bohato zdobená koralkami ale aj výšivkou. Vlasy boli prikruté ručníkom.

Mužský odev pozostával z košele so širokými rukávami a vesty. Nosili sa široké, nariasené pláténé gate. Okolo pása mali opásané zástery. Pekný kroj nebolo jednoduché ušit'. V obci sa šitiu krojov venovali napríklad Margita Fonodová, Adam Helena, Margita Štrihova.

Ku každodennému životu ľudí patria aj rôzne tradície. V obci sa žiaľ v súčasnosti už nedodržiavajú. Najviac tradícií sa spájalo so svadbami. Medzi tie, ktorých prvky nachádzame aj v súčasnosti patrilo nasledovné: keď zoberú nevestu do ženíchovho domu nesmie doň vkročiť dovtedy, kým jej nedajú lyžičku medu, aby bol ich nastávajúci život taký sladký ako med. Pekným zvykom bolo v minulosti, že hostí na svadbu pozývali družbovia, ktorí mali palicu zdobenú stužkami a pri klobúku mali pierko. Fašiangy boli aj v Kosihovciach spojené s organizáciou rôznych tanečných zábav. Najväčšia veselica sa konala v posledné dva dni pred začiatkom pôstneho obdobia. V pondelok dievčatá varili rôzne jedlá na zábavu a večer sa začala tanečná zábava, ktorá trvala do polnoci v utorok. Dievčatá tancovali zvyčajne bosé a to preto, aby si nezodrali topánky.

Na Turice sa podobne ako aj v iných oblastiach Slovenska stavali máje. Máje boli ozdobené pestrými stužkami, kvetmi a niekedy na májoch nechýbala ani fľaša s pálenkou. Mládencov pri každom dome aj pohostili. Táto tradícia sa zachovala pomerne dlho zhruba do 60. rokov 20. storočia.

Ľudový odev (Zdroj obec)

ZÁVER

Aj keď v zmysle zákona č. 539/2008 Z.z o podpore regionálneho rozvoja v znení neskorších predpisov je PHRSR podmienkou pre získanie zdrojov zo štátneho rozpočtu a doplnkových zdrojov pre rozvojové projekty obce bola jeho aktualizácia motivovaná predovšetkým potrebou koncepčného riadenia v obci Kosihovce v snahe čo najefektívnejšie riešiť problémy a výzvy rozvoja obce. Príprava PHRSR je pomerne zložitá cesta, ktorá vyžaduje určitú vopred stanovenú postupnosť krokov, ktoré na seba logicky nadväzujú a predovšetkým zapojenie všetkých aktérov rozvoja obce do spoločného plánovania tak, aby bol maximálne využitý potenciál územia na dosiahnutie ekonomickej, kultúrnej a spoločenskej prosperity celej obce pri akceptovaní princípov udržateľného rozvoja.

Cieľom programu nie je vyriešiť všetky problémy, ktoré sa v obci vyskytujú, ale načrtnúť smer, ktorý vytvorí vhodné podmienky pre ich riešenie. Spracovaný dokument predstavuje súčasný stav i perspektívy rozvoja obce, ktorá sa snaží zlepšiť životné podmienky svojich občanov. Danosti obce ponúkajú možnosti jej rozvoja, čo podporujú prírodné danosti obce. Najväčšou devízou obce sú však jeho obyvatelia, ktorí z veľkej časti majú o život vo svojej obci záujem a na jej rozvoji sú ochotní participovať.

Hlavným cieľom PHRSR obce je zlepšiť kvalitu života občanov, vytvoriť podmienky pre ekonomický rozvoj a presadzovať koncept udržateľného rozvoja obce. Veríme, že v spolupráci s vedením obce sa obyvateľom tohto územia podarí tento cieľ zrealizovať aj vďaka získaniu finančných prostriedkov z verejných i neverejných zdrojov.

Zoznam použitej literatúry

- Kolektív (1997): Kraje a okresy Slovenska, Q111, Bratislava
- Lukniš a kol. (1972): Slovensko – Príroda, Obzor, Bratislava
- Štatistický úrad SR (2023): Sčítanie obyvateľov, domov a bytov 2021
- VUC BBSK (2022): Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja Banskobystrického samosprávneho kraja na roky 2022 – 2030, Banská Bystrica,
- VUC BBSK: Územný plán Veľkého územného celku Banskobystrický kraj, Banská Bystrica,
- Ministerstvo životného prostredia SR: Konceptcia územného rozvoja Slovenska 2001, Bratislava
- Štatistický úrad SR (2022): Štatistická ročenka regiónov SR, Bratislava
- Slovenská akadémia vied (1977): Vlastivedný slovník obcí na Slovensku I., VEDA, Bratislava
- Slovenská akadémia vied (1977): Vlastivedný slovník obcí na Slovensku II., VEDA, Bratislava
- Slovenská akadémia vied (1978): Vlastivedný slovník obcí na Slovensku III., VEDA, Bratislava
- Slovenský ústav pamiatkovej starostlivosti a ochrany prírody A-J (1967): Súpis pamiatok na Slovensku, Obzor, Bratislava
- Slovenský ústav pamiatkovej starostlivosti a ochrany prírody R-Ž (1969): Súpis pamiatok na Slovensku, Obzor, Bratislava
- Peter Sule, Peter Sule ml. (2005): Encyklopédia miest a obcí Slovenska, PS-LINE, s.r.o. Lučenec
- Anton Hupka (2005): Literárno-vlastivedné rozhľady po Veľkokrtíšskom regióne, Spoločnosť A.H. Škultétyho Veľký Krtíš
- Jaroslava Michalová, Pavel Michal (1980): Geografia okresu Veľký Krtíš, Osveta Martin
- ARCH-EKO Banská Bystrica (1992): ÚPD VÚC okres Veľký Krtíš
- Štátny archív Banská Bystrica, pobočka Veľký Krtíš
- Archív obce
- Archív spracovateľa
- Dostupné web stránky

